

Kreaturforsikringen i Danmark.

Af Professor *Harald Westergaard*.

Foredrag i Det kgl. danske Landhusholdningsselskab
den 26. November 1902.

Efterhaanden har man vundet et ganske godt Overblik over de fleste Grene af Landbrugets Associationsvæsen i Danmark; kun for Landbrugsforsikringens Vedkommende har der været en væsentlig Lakune. Dette lagde sig paa en følelig Maade for Dagen, da man for nogle Aar siden samlede Materiale til den Beretning om Landbruget i Danmark, som indsendtes til Pariserudstillingen i Aaret 1900*). Det viste sig snart ugjærligt at tilvejebringe nogenlunde dybtgaaende Oplysninger om dette Emne uden længere Tids Frist, og man besluttede derfor at gjøre Spørgsmaalet om Landbrugets Forsikring til Gjenstand for en særlig Undersøgelse. Det kgl. danske Landhusholdningsselskab støttede Sagen ved en rundelig Bevilling, for hvilken der er al Grund til at bringe en hjertelig Tak. Opgavens Løsning kom til at paahvile et Udvalg bestaaende af Landbrugskonsulent Rud. Schou, Kommitteret Speyer, efter hvis Død Etatsraad G. Tvermøes indtraadte, og nærværende Forfatter. Til Materialets Indsamling har Udvalget med stor Beredvillighed faaet Hjælp fra en Mængde Mænd Landet over, der ere knyttede til Landbrugsforsikring, og vi benytte Lejligheden til at ud-tale vor Tak derfor. Det er Resultatet af Udvalgets Undersøgelser angaaende Kreaturforsikringen, der hidtil fore-

*) Om Landbruget i Danmark, ved Rudolf Schou. Kjøbenhavn 1900.

ligger; dette er maaske ogsaa den vigtigste og interessanteste Del af Opgaven.

Det har ikke været saa ganske let at samle de statistiske Oplysninger om Kreaturforsikringen. Mange af de Foreninger, der give sig af med denne Forsikring, virke under meget primitive Forhold, og man kan ikke vente, at deres Regnskaber skal være i en saadan Form, at man med Lethed kan faa det Hele i en Støbning og udarbejde en samlet Oversigt over alle Foreningernes Virksomhed. Men man kunde fristes til at sige, at netop derved aftvinger Materialet uvilkaarlig den, der giver sig af med det, en stor Interesse. Ligesom Sygekasserne have deres Kulturmission, som en Skole for store Lag af Befolkningen, saaledes ogsaa Kreaturforsikringen, og det er i høj Grad lærerigt at se de forskellige Udviklingstrin, Kasserne befinde sig paa. Deres Love kan indeholde Naiviteter eller Ubehjælpomheder, som naar en Forenings Love bestemmer, at »Generalforsamlingen er beslutningsdygtig, hvor mange der end møde«, men Hovedindtrykket er den Oprindelighed, der udmærke dem, den Selvstændighed og Kraft, hvormed Medlemmerne, for en meget stor Del Smaafolk — have løst deres Opgave, den Sparsommelighed i hele Administrationen, den Klogskab og Besindighed, der udvises, og hvis man i Forvejen har lært at skatte den danske Husmandsstand for dens Dygtighed og Intelligens, saa bliver denne Agtelse ikke formindsket ved at sysle med dette Materiale og se, hvorledes man med smaa Midler har forstaaet at udrette noget virkelig betydningsfuldt. Idet Kreaturforsikringen saaledes har virket i Kulturens Tjeneste, vil man selvfølgelig finde Vidnesbyrd om alle mulige Stadier af Udviklingen. Efterhaanden som man har indhøstet Erfaringer, der maaske ofte have været dyre nok, har man lært at ordne Arbejdet med større og større Fuldkommenhed. Meget ofte har man ogsaa lært af andre; man har tydelige Vidnesbyrd om, hvorledes en Kreaturforsikrings Statuter ofte faa Aflæggere rundt om i Nabolaget, til andre Tider ser det ud, som om der har været en stil-

tiende eller udtalt Opposition, der har ført til Dannelsen af en ny Forening med noget afvigende Bestemmelser. Men hvorledes dette nu end forholder sig, er det et mangefarvet Billede, der opruller sig for Øjet i disse Foreninger — det fælles Præg i al Mangfoldigheden er den mægtige Trang til at klare sig igjennem Selvhjælp, som træder frem allevegne i Foreningerne.

Kreaturforsikringsforeningerne ere sædvanligvis lokalt stærkt begrænsede; de vinde derved den Fordel, at Kontrollen bliver saa meget stærkere. Til Gjengjæld for den stærke lokale Begrænsning er Foreningernes Antal meget stort. Foruden en Række af »Griseforsikringer«, »Livs-forsikringsforeninger for Svin« eller hvad de nu hedde, er der ved Aarhundredskiftet mindst 716 lokale Forsikringer, der drive Ko- og Hesteforsikring; rimeligvis er Tallet ikke saa lidt større.

Der foreligge, som berørt, ikke ensartede Oplysninger fra alle disse Foreninger. Materialet oplyser for Aar 1900 saaledes kun Medlemstallet for 683 Foreninger blandt de 716 ovenfor nævnte, nemlig 362 Hesteforsikringer (»Hestemisteforeninger« o. s. v.), 215 Hornkvægforsikringer (»Kokasser«, som de af og til kaldes) og 106 blandede Foreninger. Men det tør dog vistnok antages, at det Billede, der fremkommer ved en Betragtning af de brugbare Skemaer, i det Hele svarer til Gjennemsnittet, saa at man af det foreliggende Materiale faar et nogenlunde rigtigt Overblik over Kreaturforsikringen i Danmark paa Overgangen til det 20. Aarh. Trods den Usikkerhed i Konturerne, der ganske vist af og til spores, er der nemlig i det Hele en indre Harmoni i de vundne Resultater, som bestyrker Tilliden til dem.

Til den nys meddelte Oversigt over Antallet af lokale Foreninger skal det her strax bemærkes, at det ikke er ganske let at fastholde Sondringen mellem de enkelte Grupper af Forsikring. Undertiden betegner Foreningen sig f. Ex. i sine Love som bestemt baade for Heste og Hornkvæg, medens det i Virkeligheden kun synes at være den ene Virksomhedsgren, der har udviklet sig.

Kaster man et Blik paa de Oplysninger, der haves om Forsikringskassernes Stiftelsesaar, faar man det Indtryk, at den danske Kreaturforsikrings Vugge har staaet paa Fyen eller de nærliggende Øer. Særlig finder man i Sydfyen forskjellige gamle Kasser. Af ældre Foreninger fra disse Egne kan nævnes »Brahetrolleborg Sogns Assuranceforening for Heste og Kvæg«, »Aastrup Kreaturforsikringselskab«, »Diernisse Kvægforsikringsforening«, alle stiftede i Fyrrerne. Fra Tyverne stammer »Hesteassurancekassen i Stokkeby paa Ærø«; endelig kan nævnes Veteranen blandt dem alle »Horne Kirkeballe Kreaturforsikringsforening«, stiftet i 1812. Denne sidste gik fra først af under Navnet »Kirkeballe Kreatur Laug«; Foreningen omorganiseredes i 1855, men adskilligt i Lovene vidne om hin gamle Tid; der tales saaledes endnu af og til i de nugældende Love om »Lavets« Medlemmer.

Kassen i Stokkeby er en af de faa, der har indsendt haandskrevne Love; der er vistnok adskillige andre Foreninger, som ikke endnu have faaet deres Love trykt, men det er i hvert Fald en Undtagelse, at de alligevel ere blevne indsendte. Foreningens Hjemsted er i Rise Sogn ved Ærøskjøbing, til hvilken By den har udstrakt sin Virksomhed. Af godhedsfuldt meddelte Oplysninger anføres, at den arbejdede fra først af meget formløst; naar en Hest døde eller kom til Skade, mødte 2—3 Vurderingsmænd, som foretog Opgjørelsen paa et lille Stykke Papir; naar Pengene vare indkomne og Skaden betalt, blev Papiret kastet bort; Vurderingsmændene skiftede aarlig. Regnskabet blev ført i en lille Bog, hvori den »ene ikke kunde læse, hvad den anden skrev, men de hjalp dem, som de kunde«. Noget regelmæssigt Regnskab førtes ikke. Først i 1855 fik Foreningen nogle kortfattede Vedtægter, og man anskaffede en lidt bedre Bog, »men den fik snart samme Skæbne som den forrige, at den blev ulæselig«. I April Maaned 1873 »vare Vedtægterne saa medtagne, at de kunde ikke læse dem; der blev da skreven nogle ny omtrent som de gamle«. I 1881 vedtog man endelig at vælge en Formand, som og-

saa skulde være Regnskabsfører, og nu blev mere tidsvarende Regnskabsbøger indførte. — Ejendommeligt for denne gamle Kasse er, at den i lang Tid synes at have levet paa Aarmaal, idet man stadig har fornyet Kassens Virksomhed for et vist Antal Aar.

Af ældre Kasser kan ogsaa nævnes en »Livsforsikringsforening for Kvægkreaturer« i Skjelby i Præstø Amt. Vedtægterne sige sig at være først vedtagne i 1855. Ejendommelige ere her Bestemmelserne om Erstatning for Køer, der græsse i Skove.

Det er muligt, at der i ældre Tid har bestaaet mange Foreninger med en lige saa formløs Tilværelse som Kassen paa Ærø, idet man har bygget paa den Solidaritetsfølelse, der ganske naturlig maatte besjæle en Landsbys Beboere. Efterhaanden har man da bragt det Hele i fastere Former; Bevægelsen herfor begynder vist allerede med det ny Forfatningslivs Gjennembrud i Tiden omkring 1850.

Saaledes som vi nu kjende Foreningerne, stamme de imidlertid fra en forholdsvis ny Tid; særlig er det 70erne og den nærmeste Tid derefter, der var frugtbar paa Nydannelser. Ældst er i det Hele de blandede Forsikringsforeninger, der baade forsikre Heste og Hornkvæg. For hele Landet under et kan man anslaa deres Gjennemsnitsalder (Aar 1900) til ca. 32 Aar. Hesteforsikringerne vare gjennemsnitlig ca. 25 Aar gamle og det samme gjaldt Hornkvægforsikringerne. Omstaaende Oversigt giver en Forestilling om Forholdene. Jeg har i nærværende Beretning for Overskuelighedens Skyld ladet mig nøje med at dele Landet i 3 Dele, nemlig Sjælland med Lolland-Falster og Smaaøerne, samt Bornholm (»den østlige Øgruppe«), endvidere Fyen med tilliggende Øer (»den vestlige Øgruppe«) og endelig Jylland. — Det stemmer godt overens med det foran bemærkede, at man efter denne Oversigt i det Hele har været tidligst paa Færde paa Fyen.

Foruden de her nævnte Foreninger er der Oplysning om Stiftelsesaar for 29 Svineforsikringer paa Øerne, der

Kreaturforsikringskasser i Aaret 1900.

Stiftelsesaar	Den østlige Øgruppe			Den vestlige Øgruppe			Jylland			Hele Landet		
	Hesteforsikring	Hornkvægforsikring	Blandede Foreninger	Hesteforsikring	Hornkvægforsikring	Blandede Foreninger	Hesteforsikring	Hornkvægforsikring	Blandede Foreninger	Hesteforsikring	Hornkvægforsikring	Blandede Foreninger
Før 1851...	7	2	3	6	7	8	3	4	1	16	13	12
1851—60...	14	13	8	10	16	12	14	3	5	38	32	25
1861—70...	30	14	7	5	5	5	28	7	11	63	26	23
1871—80...	41	20	5	4	5	6	59	24	14	104	49	25
1881—90...	22	23	6	3	4	0	61	31	11	86	58	17
1891—1900.	13	15	2	5	2	2	30	23	4	48	40	8
Tilsammen	127	87	31	33	39	33	195	92	46	355	218	110

alle stamme fra den sidste Menneskealder (Gjennemsnitsalderen var i Aar 1900 9 Aar). Atter her har man paa Fyen været tidligere i Gang end øst for Storebælt.

Som foran anført og som det ogsaa fremgaar af de lejlighedsvis citerede Benævnelser, ere Kreaturforsikringskasserne i Danmark i Regelen stærkt lokalt begrænsede. Som oftest arbejder Kassen i et eller nogle faa Sogne, undtagelsesvis i et større Omraade, et Herred eller en hel Landsdel. Af saadanne Undtagelser nævnes: »Forsikringsforeningen for Kreaturer i Kjøbenhavns Amt«, »Viborg Amts Forsikringsforening for Heste og Hornkvæg«, en Forening i Aarhus Amt med tilsvarende Navn, »Forsikringsforeningen for Uheld paa Kreaturer i Nørre-Jylland«, »Kreaturforsikrings-Foreningen i Fyens Stift«, »Den lille fyenske Kreaturforsikrings-Forening«. I Maribo Amt virker »Kreaturforsikringsforeningen for Lolland og Falster«, der i 1900 havde en Forsikringssum paa Heste af

3.1 Mill. Kr. og paa Hornkvæg af 1.0 Mill. Kr. Endvidere Kreaturforsikringsforeningen »Cimbria« (stiftet 1892), der er en Afdeling under »De mindre Landejendomsbesidderes Brandforsikring for rørlig Ejendom i Nørrejylland«. Denne Forening tegner Forsikring for Tab ved smitsomme Sygdomme, saavel for Heste som Hornkvæg, Svin og Faar; det samlede Medlemstal var i 1900: 1500; for Svin var Forsikringssummen 468000 Kr., for Heste og Hornkvæg tilsammen 1934800 Kr.; det er altsaa en ikke ubetydelig Virksomhed Foreningen udfolder. Da Tallene ikke kan specificeres nærmere, har denne Forening imidlertid maattet holdes udenfor ved de efterfølgende Sammenstillinger.

I hele Landet virker Kreaturforsikringsforeningen »Kustos« (fra 1881, med Domicil i Aarhus), der navnlig har sine Medlemmer blandt større Brugere. Foruden en Forsikringssum af 136200 Kr. for Faar havde den i 1900 for sine 1386 Medlemmer forsikret Svin for 1150200 Kr., Heste for 4846750 Kr. og Hornkvæg for 16716550 Kr. Paa Grund af denne Forenings Særpræg bliver den ligeledes holdt udenfor i det følgende. Endvidere virker »Kreatur-Forsikrings-Foreningen for Kongeriget Danmark« (stiftet 1859) ligeledes i hele Landet. Det er væsentlig Hesteforsikring, denne Forening driver (i Aaret 1900 var Forsikringssummen 3674020 Kr., medens der for Køer var indtegnet 51400 Kr., særlig paa Amager), og den arbejder ikke særlig for Landbruget; de fleste indtegnede Heste vare Luxusheste og Heste anvendt til let Kjørsel i forskellige Næringsbrug samt Vognmandsheste og Heste til Agenter paa Landet osv. Denne Forenings Erfaringer ere saaledes af stor Betydning for Hesteforsikringen udenfor Landbruget. Endelig er der for kort Tid siden stiftet et Aktieselskab: Kreaturforsikrings-Anstalten »Pan«, der ligeledes virker i hele Landet, men ikke medtages her, da de statistiske Oplysninger slutte med Aaret 1900. Det skal blot her anføres, at Forsikringssummen i Efteraaret 1902 udgjorde for Hornkvæg ca. 2 Mill. Kr., for Heste ca. 2.8 Mill. Kr., medens der ikke var indtegnet nævne-

værdige Beløb for Faar, Geder og Svin. Af Hestene vare ca. 4300 Landbrugsheste med 2.0 Mill. Kr. Forsikringssum; Hornkvægets Antal var ca. 9500.

Foruden disse Instituter kan nævnes nogle enkelte af mere speciel Natur. Paa Fyen haves en ejendommelig Forening, som har vundet stor Udbredelse: »Den fyenske Forsikringsforening mod Driftstab ved Mund- og Klovsyge blandt Hornkvæg« (1893). Den havde i Aaret 1900 7596 Medlemmer, der havde tegnet sig for 64023 Portioner à 20 Kr., idet hvert Kreatur paa 2 Aar og derover tegnes for en hel, hvert yngre Kreatur for en halv Portion; i Tilfælde af Driftstab ved Mund- og Klovsyge erstattes hver Portion med 20 Kr. uden Hensyn til om den angrebne Besætning har lidt mere eller mindre ved Sygdommen. Af Fyens henad 24000 Hornkvægbesætninger er altsaa henved Trediedelen forsikret; det ser ud som om Besætningerne ere noget større end almindeligt, idet noget over Trediedelen af Hornkvæget er forsikret; i Aarene 1890—1900 har der kun været faa Skader. — Delvis virker iøvrigt »Cimbria« i Jylland paa samme Maade.

Endvidere bør anføres nogle Foreninger, som forsikre Tyre eller Hingste. Herhen hører »Assurancen af Tyreforeningernes Stamtyre i Sjællands og Lolland-Falsters Stifter«, oprettet 1889, der i Aaret 1900 talte 228 Tyreforeninger som Medlemmer og havde en samlet Forsikringssum af ca. 121000 Kr.; endvidere »Forsikringsforeningen af Avlstyre i Fyens Stift«, oprettet 1893. Den havde i Aaret 1900 95 Medlemmer (Foreninger eller Enkeltmænd, der ejede Avlstyre) og en Forsikringssum af ca. 73900 Kr. »Den fyenske Forsikringsforening for Hingste og Avlshopper«, stiftedes 1884, med Udvidelse til Avlshopper i 1900. Forsikringssummen var i Aaret 1900 for 131 Hingste og 175 Avlshopper henholdsvis 230700 Kr. og 184850 Kr. I Jylland virker Hingsteforsikringsforeningen »Jylland« (stiftet i 1883), der i Aaret 1900 havde forsikret 390 Hingste med en Forsikringssum af 862733 Kr. Endelig haves for hele Landet: Hingsteforsikringen »Dan-

mark« (fra 1869), Antallet af forsikrede Heste var ca. 700 med en Forsikringssum af ca. $1\frac{1}{2}$ Mill. Kr. I Sjællands Stift haves en i 1896 oprettet Forening for kaarede Hingste og Hopper med 340 Heste til en Forsikringssum af 391800 Kr. (»Hesteforsikringen Sjælland«). Den foran nævnte Kreaturforsikringsforening for Lolland-Falster havde i 1900 297 Hingste. Da der i hele Landet kun er 3118 Hingste over 3 Aar, ser man, at denne Forsikringsform er ret udbredt. Adskillige af de andre Foreninger tegne iøvrigt ogsaa lejlighedsvis Forsikring paa Tyre og Hingste.

De allerfleste Medlemmer af Forsikringskasserne ere Jordbrugere, ofte udelukkes udtrykkelig andre. Den Risiko, Slagterne ere udsatte for, dække de sig undertiden imod, saaledes ved »Kreaturforeikringen for Slagtere i Nakskov og Omegn ved Nakskov offentlige Slagtehus«, der forsikrer mod Tab, der paaføres Slagteren ved total eller delvis Kassation af de i Slagtehuset slagtede Dyr; en lignende Opgave har »Randers Slagterforenings Assurancekasse«. Disse Foreninger ere ganske holdte udenfor Undersøgelsen. Derimod kan man for de ordinære Forsikrings Vedkommende ikke helt adskille By og Land fra hinanden. Kun enkelte Kasser tage udtrykkelig Sigte paa Byerne, saaledes »Horsens Handelsstands Hesteforsikring« (der iøvrigt udelukker Vognmænd og Slagtere). I Kjøbenhavn findes et Par Hesteforsikringskasser, der ikke ere medtagne i Undersøgelsen. Af disse har »Den gjensidige Hesteforsikringsforening for Kjøbenhavn med Forstæder og Frederiksberg« i 1902 haft 477 Medlemmer med 953 Heste.

Nogle Foreninger medtage Faar; der er allerede nævnt enkelte Exempler derpaa; men denne Forsikringsform, ligesom Forsikringen af Geder, er af underordnet Betydning ved den foreliggende Opgave; i hvert Fald er Materialet for spredt og usammenhængende til at give paalidelig Oplysning.

Idet man nu ser bort fra de nævnte større Forsikringer som »Kustos«, »Cimbria« og »Kreaturforsikringsforeningen for Kongeriget Danmark« og fra de mere

specielle Forsikringer, faar man følgende Resultater med Hensyn til Antallet af Medlemmer i Aaret 1900:

	Hesteforsikringer			Hornkvæg-forsikringer			Blandede Forsikringer		
	Antal Foreninger	Antal Medlemmer	Gjennemsnitligt Antal Medlemmer i hver Forening	Antal Foreninger	Antal Medlemmer	Gjennemsnitligt Antal Medlemmer i hver Forening	Antal Foreninger	Antal Medlemmer	Gjennemsnitligt Antal Medlemmer i hver Forening
Østlige Øgruppe	133	16193	122	86	7984	93	30	9710	324
Vestlige —	34	3141	92	42	2835	67	34	4447	131
Jylland	195	22568	116	87	4607	53	42	5330	127
Hele Landet . . .	362	41902	116	215	15426	72	106	19487	184

I denne Oversigt er kun medtaget saadanne Kasser, hvis Medlemstal kunde oplyses. Foruden de her nævnte blandede Kasser findes i de to større fyenske og de fire større jyske Kasser henholdsvis 3517 Medlemmer og 4736 Medlemmer. Endelig har »Kustos«, som anført, 1386 Medlemmer (hvoraf iøvrigt enkelte kun har Forsikring paa Svin), saa at de blandede Kassers Medlemstal voxer til 29000, selv om man ikke medregner Kreaturforsikringsforeningen for Kongeriget Danmark og den lolland-falsterske Forening.

Her skulde nu ganske vist, som ovenfor berørt, gjøres nogle Fradrag for saadanne Foreninger som virke i Kjøbstæderne for at faa at vide, hvad der kommer Landbruget tilgode. Men saa vidt man kan se, er dette ganske forsvindende. Kommer til det anførte de Foreninger, hvis Medlemstal man ikke kjender, eller som man overhovedet ikke har faaet Oplysning om, er det vist næppe letsindigt at anslaa Medlemstallet i Hestekasserne til ca. 44000, i Hornkvæggasserne til 16000 og i de blandede

Foreninger til ca. 30000. Man faar af disse Tal et levende Indtryk af hvor stærkt Kreaturforsikringen har slaet Rod i det danske Folk, skjøndt der her er Tale om en fuldstændig frivillig Virksomhed. Det synes da ogsaa som om Medlemstallet har været i meget betydelig Fremgang i de sidste Aar.

Nedenstaaende Oversigt kan tjene til at belyse Kreaturforsikringens Udbredelse (de to Foreninger, der virke i hele Landet, ere ikke medregnede, heller ikke den lolland-falsterske Forening og »Cimbria«).

	Antal af Medlemmer i 1900	Antal af Ejendomme i 1895		Antal af Hornkvægbesætninger i 1898
		1 Fdk. til 1 Td. Htk.	1 Td. Htk. og derover	
Østlige Øgruppe (undt. Bornholm)	31243	36248	23047	49669
Vestlige —	13940	16119	10443	23785
Jylland	37127	60952	40399	103682
Tilsammen...	82310	113319	73889	177136

Paa Bornholm var Medlemstallet 2644, Antallet af Gaarde og Huse over 1 Fdk. bornholmsk Htk. var i Landdistrikterne 4373. Dette Tal skal reduceres noget for at bringes til at svare til de andre Landsdeles Tal, men paa den anden Side høre ualmindelig mange smaa Jordbrug under Kjøbstæderne. I hvert Fald ses det, at Kreaturforsikringen er meget udbredt paa denne Ø. I de øvrige Dele af Landet har Kreaturforsikringen ligeledes vundet stærk Tilslutning. Efter Medlemstallet at dømme synes Forsikringen at række videst paa Øerne. Medens Fyen har sin Styrke i de blandede Forsikringer, er det i Jylland fortrinsvis Hesteforsikringen der har vundet Indgang. Paa den anden Side ses det, at der endnu er langt frem (hvis da de indsamlede Oplysninger

ere nogenlunde fuldstændige) inden Kreaturforsikringen er trængt helt igjennem blandt de store og smaa Brug.

Spørgsmaalet bliver nu, hvor mange Heste og Hornkvæg, der ere forsikrede i disse Foreninger. Nedenstaaende Oversigter ere — med de samme Undtagelser som foran — byggede paa Meddelelser fra de Foreninger, som have opgivet baade Antallet af Medlemmer og af forsikrede Dyr i Aaret 1900. De smaa Afvigelser, det gjennemsnitlige Medlemstal udviser fra det tidligere angivne, er et Vidnesbyrd om den Usikkerhed, der altid klæbe ved saadanne Gjennemsnitsberegninger.

Hesteforsikringer i Aaret 1900.

	Antal			Gjennemsnitligt Antal		
	Foreninger	Medlemmer	Heste	Medlemmer i hver Forening	Heste i hver Forening	Heste for hvert Medlem
Østlige Øgruppe	125	14962	45418	120	363	3.0
Vestlige —	34	3141	9329	92	274	3.0
Jylland	179	20239	54634	113	305	2.7
Hele Landet...	338	38342	109381	113	324	2.9

Hestebesætningerne hos de jyske Foreningsmedlemmer ere altsaa lidt mindre end i de andre Dele af Landet, men der er ikke nogen paafaldende Forskjel.

Man ser af Oversigten over Hornkvægforsikringen, at der er en ikke lille Forskjel mellem Landsdelene. Fyen med de temmelig smaa Foreninger har ikke desto mindre det største Gjennemsnitstal af forsikrede Dyr; paa hvert Medlem kommer der i Gjennemsnit en langt større Besætning end i den sjællandske Øgruppe, og der er ligeledes et

Hornkvægforsikringer i Aaret 1900.

	Antal			Gjennemsnitligt Antal		
	Foreninger	Medlemmer	Hornkvæg	Medlemmer i hver Forening	Hornkvæg i hver Forening	Hornkvæg for hvert Medlem
Østlige Øgruppe	86	7984	18362	93	214	2.3
Vestlige —	41	2664	9354	65	228	3.5
Jylland	85	4536	12330	53	145	2.7
Hele Landet ...	212	15184	40046	72	189	2.6

langt Spring mellem Fyen og Jylland. Men det maa ikke overses, at de blandede Foreninger, der optræde med ulige Styrke i de enkelte Landsdele, kan forstyrre dette Præg noget, og trods den Vanskelighed, det her kan have at komme til noget rigtigt Resultat, fordi man ikke kan udsondre de Medlemmer, der kun eje Hornkvæg, eller kun Heste, bør man derfor se lidt nærmere paa de Tal, man her finder.

Blandede Forsikringer i Aaret 1900.

	Foreninger	Medlemmer	Heste	Hornkvæg
Østlige Øgruppe	26	8548	15822	10428
Vestlige —	32	4343	9017	13688
Jylland	37	4475	9817	8732
Hele Landet ...	95	17366	34656	32848

For den østlige Øgruppe er, som nævnt, den lolland-falsterske Forening ikke medtaget. Antallet af Heste var i 1900 8060 og af Hornkvæg 6601. For den fyenske

Øgruppens Vedkommende ere de to store Kasser udeladte med tilsammen 3517 Medlemmer, 8964 indtegnede Heste og 3123 Stkr. Hornkvæg, for Jyllands Vedkommende (foruden »Cimbria«, hvis Kreaturtal ikke kjendes) tre større Kasser med tilsammen 3236 Medlemmer, 7259 Heste og 2424 Stkr. Hornkvæg. Endelig ere de to store Foreninger, der virke i hele Kongeriget, udeladte. Skjøndt man nu ikke véd, hvor mange Medlemmer der have baade Heste og Hornkvæg, vil nedenstaaende Oversigt dog maaske ikke være overflødig.

**Gjennemsnitligt Antal i blandede Foreninger
i Aaret 1900.**

	Medlemmer	Heste	Hornkvæg	Heste for hvert Medlem	Hornkvæg for hvert Medlem
Østlige Øgruppe.....	329	608	401	1.9	1.2
Vestlige — uden de store Kasser	136	282	428	2.1	3.2
— — med — —	231	529	494	2.3	2.1
Jylland uden de store Kasser	121	265	236	2.2	2.0
— med — —	193	427	279	2.2	1.4
Danmark uden de store Kasser	183	365	346	2.0	1.9
— med — —	241	509	384	2.1	1.6

Hvad enten man tager de store Kasser med eller ej, bliver Rækkefølgen mellem Landsdelene for det assurerede Hornkvæg den samme som ved de rene Hornkvægforsikringer; Fyen staar øverst med en forholdsvis betydelig Gjennemsnitsbesætning. Ogsaa for Hestenes Vedkommende er der nogen Forskjel mellem Landsdelene. Man faar endvidere det Indtryk, at det her gennemgaaende drejer sig om mindre Landbrug end ved de rene Forsikringer, noget, der dog, som anført, ikke kan udledes med fuld

Sikkerhed af Tallene. Hvis alle Medlemmer af de blandede Foreninger baade havde Heste og Hornkvæg forsikret, vilde Gjennemsnitsstørrelsen af Besætning pr. Medlem for hele Landet være ca. $2\frac{1}{2}$ Heste og ca. 2 Stykker Hornkvæg; faktisk vilde man vel komme lidt over denne Grænse paa Grund af den anførte Fejlkilde. I Gjennemsnit var nu efter Kreaturtællingen i 1898 Besætningerne af Hornkvæg (Kalve iberegnete) henimod 10, og for Malkekøer alene omtrent 6; det er altsaa tydeligt, at det er Smaamanden, der særlig søger Forsikring i disse Kasser.

Det kan ogsaa udtrykkes saaledes, at de forsikrede i det Hele og Store maa antages at tilhøre Besiddere af Ejendomme under 1 Td. Htk. For Hestenes Vedkommende kommer man derimod til det Resultat, at Forsikringens Omraade strækker sig helt op til Ejendomme paa 8 Tdr. Htk. Og hvor de mindre Forsikringskasser slippe for Hestene, tager atter en Forening som »Kustos« fat, medens der for Køernes Vedkommende synes at være et tomt Rum imellem de store af »Kustos« forsikrede og de smaa af de lokale og Amts- og Stiftskasserne forsikrede Ejendomsbesiddere.

Spørger man nu om Antallet af forsikrede Dyr, kommer man efter de foran anførte Tavler til det Resultat, at der i de mindre Kasser i Aaret 1900 var forsikret ca. 109000 Heste i rene Hesteforsikringer og ca. 35000 i blandede Kasser, foruden 24000 Heste i de større Kasser. Tilsammen bliver dette 168000 Heste, foruden i »Cimbria« og »Kustos«, Kreaturforsikringen for Kongeriget Danmark og de lokale Forsikringer, hvis Hestetæl ikke kjendes. Det er næppe urimeligt at forøge Tallet med ca. 15000 for at bringe det til at svare til det foran anførte Medlemstal for de lokale Kasser.

Lægges nu hertil Hestetallet i Kreaturforsikringen for Kongeriget Danmark, ca. 9000, »Kustos« og »Cimbria« maaske ca. 15000 samt Hingste- og Avlshoppeforeningerne c. 1700 og de københavnske Forsikringer, naar man op til ca. 210000, et Tal, der endda maaske skal forøges

med nogle Procent for de Kasser, hvis Medlemstal man ikke kjender. Det er med andre Ord ikke langt fra Halvdelen af den danske Hestebestand, der er forsikret.

Holder man sig alene til de Heste, der ere forsikrede i de Kasser, hvis Medlemstal er kjendt (stadig fraeregnet de omtalte store Foreninger og Hingsteforeninger), saa faar man følgende Tal til Sammenligning med Landets Hesteantal efter Kreaturtællingen i 1898. Bornholm er i denne Sammenstilling ikke medregnet; Øen havde 1898 8289 Heste og Foreningernes Hestetotal var i 1900 3736, altsaa op imod Halvdelen.

Antal af Heste efter Kreaturtællingen i 1898.

	Paa Ejendomme med						Antal afforsikrede Heste i 1900
	under 1 Td. Hartkorn	1—4 Tdr. Hartkorn	4—8 Tdr. Hartkorn	over 8 Tdr. Hartkorn	uangivet Hartkorn	Tilsammen	
Østlige Øgruppe	22414	26931	55809	30015	15938	151107	57514
Vestlige —	6643	13482	23728	10602	2288	56743	27310
Jylland	51422	91546	54208	25600	10414	233190	71710
Hele Landet . . .	80479	131959	133745	66217	28640	441040	156534

Selv om man gjør et Tillæg for »Cimbria«, synes efter disse Tal Jylland at være mindst gennemtrængt af Forsikringen, hvad der ogsaa stemmer med, hvad der tidligere er udviklet angaaende Medlemstallet i de forskjellige Egne af Landet. Ikke heller forrykkes dette Billede ved Medtagelsen af den lolland-falsterske Kasse, eller hvis man tager »Kustos« med i Beregning, der vel har omtrent lige mange Hestebesætninger paa Øerne og i Jylland, men en større Forsikringsværdi paa Øerne.

Man kan nu spørge, hvilke Udelukkelse der finder Sted. Der findes i saa Henseende en væsentlig Forskjel

mellem de lokale Hornkvægforsikringsforeninger og Hesteforsikringerne, dels m. H. t. Ejendommenes Størrelse, dels m. H. t. Dyrenes Alder og Værdi. Hornkvægforsikringernes Vedtægter bestemme ofte udtrykkelig, at Foreningen er beregnet for Smaafolk, Husmænd, Indsiddere eller Brugere med højst 1 eller 2 Tdr. Hartkorn, eller med en Besætning af en vis Størrelse, f. Ex. højst 4—6 Køer, eller man fastsætter en Grænse for den Sum, man kan forsikre for. Undertiden udelukker man blot det store Jordbrug, f. Ex. over 16 Tdr. Htk., maaske med Henblik paa en enkelt bestemt Gaard i Omegnen, eller man indretter Kassen for Medlemmerne af et Andelsmejeri. Det er en Undtagelse, naar man møder en Grænse nedefter, idet Kassen er indrettet for Ejendomme af en vis Minimumsstørrelse.

Ofte staar der iøvrigt ikke noget at læse i Vedtægterne om disse Forhold, men det fremgaar af Foreningens hele Virksomhed, at den kun er beregnet paa Smaafolk. Begrænsningerne findes især paa Sjælland, mindre hyppig paa Fyen og i Jylland.

Anderledes med Hesteforsikringen. Man finder her ganske vist ret jævnlig en Grænse for Størrelsen af Ejendommen, der kan nyde godt af Forsikringen, men denne Grænse er rykket meget højere op, f. Ex. til 8, 12 eller endog 16 Tdr. Htk., eller man udelukker Besætninger af en vis ret anselig Størrelse, f. Ex. 4—6 (eller endog 10) Arbejdsheste. Dette stemmer ganske med de foran angivne Resultater vedrørende de forsikrede Besætningers Størrelse. De blandede Forsikringsforeninger have i Reglen tilsvarende Bestemmelser; det er en Undtagelse, naar en Forening udtrykkelig er beregnet paa Husmænd (som f. Ex. »Vesteraaby Sogns Husmænds Kreaturforsikringsforening«), selv om det faktiske Resultat ofte er, at disse Kasser væsentlig arbejder for smaa Brugere. Et Par Hesteforsikringsforeninger optage kun smaa Heste. Udelukkede ere hyppig Hestehandlere, undertiden Post- og Fragtmandsheste, eller Militærheste, Teglværksheste osv. Man tilstræber altsaa ofte en vis Ens-

artethed i Forsikringsbestanden, idet de Udelukkede henvises til særlige Forsikringer.

Ogsaa med Hensyn til Alderen og andre Forhold, der have Indflydelse paa Risikoen, er der en Forskjel. I Hesteforsikringerne optages Føllene som oftest strax efter Fødselen, og der udbetales endog hyppig en Erstatning, naar Føllet kastes eller kommer dødfødt til Verden; ligesom der jævnlig bestemmes en højere Erstatning for drægtige Hopper. Forsikringsforeningen tager altsaa her Hensyn til de betydelige Værdier, der staa paa Spil for Ejeren. Dog er der undertiden visse Begrænsninger. En Forening bestemmer saaledes i sine Vedtægter, at der skal gjøres et Indskud af 2 Kr., for at Føllet skal erstattes, hvis det kastes eller dør inden 8 Dage; erlægges disse 2 Kr. ikke, kan Føllet ikke forsikres, før det er en Maaned gammelt. En anden Forening kræver endog 5 Kr. i Indskud. Reglerne ere i det Hele yderst forskjellige.

Opadtil er der derimod en Række Grænser i Hesteforsikringen. Saaledes udelukkes ikke sjældent Hingste fra en vis Alder, sædvanlig 2 à 3 Aar, eller Hingstes Kastrering falder udenfor Foreningens Omraade, eller Hingste vurderes kun som Heste; af og til udelukkes Klapheste helt eller delvis; en Forening bestemmer f. Ex., at tilforhandlede Klaphingste paa mindst 1 Aar erstattes ikke, hvis Dødsfaldet skjønnes at hidrøre fra Kastreringen. Endvidere udelukkes ofte gamle Heste, f. Ex. fra 16, 18 eller 20 Aars Alderen, eller Heste, som paa Grund af deres Alder eller af andre Grunde ikke opnaa en vis Værdi, f. Ex. 100 Kr. Undertiden bestemmes en Aldersgrænse, efter hvilken en indtegnet Hest udslettes, f. Ex. 20 Aar, medens Aldersgrænsen ved Optagelsen er noget lavere. Tilsvarende Regler findes ogsaa jævnlig m. H. til Værdiansættelsen. En Forening bestemmer f. Ex., at naar en Hest ikke har en Værdi af 120 Kr., kan den ikke optages; men naar en Hest, som er optaget, synker under denne Værdi, kan den blive i Foreningen indtil den er mindre end 60 Kr. værd. Jævnlig sættes ogsaa en højere Grænse for Forsikringssummen, f. Ex. 800 Kr.,

undertiden har man særlig Præmie for de højt vurderede Dyr. Endelig fordres det, at Hesten ved Indmeldelsen ikke maa være syg. En Garanti for, at der ikke sker Misbrug, ligger i de regelmæssige Omvurderinger, der hyppigst sker 2 Gange aarlig, jævnlig dog endnu hyppigere. Ejendommelig er en Bestemmelse som den, at Personer, der ere bekjendte som Dyrplagere, ikke optages; denne Bestemmelse kan ogsaa gjenfindes i Vedtægterne for Kreaturforsikringer.

Hvad Hornkvægforsikringen angaar, finder man af og til Aldersgrænser, ud over hvilke Køer ikke optages. En Forenings Vedtægter bestemmer f. Ex., at Køer ikke optages over 12 Aars Alderen og udslettes ved 16 Aars Alderen. Ligeledes træffer man paa Grænser for Værdien, f. Ex. Bestemmelse om, at Kreaturer under 30 Kroners Værdi ikke optages; dog ere disse Begrænsninger vistnok i det Hele sjældnere end ved Hesteforsikringen. Ligesom ved denne haves endvidere regelmæssige Taxationer. Et Værn mod store Tab søge Foreningerne hyppig ved at fastsætte en højere Grænse for Forsikringssummen for det enkelte Dyr, f. Ex. 200 Kr. En Afvigelse fra Hesteforsikringen ligger deri, at Kalve ofte ere udelukkede, som oftest vel, til de ere et halvt Aar gamle, af og til er det et Aar eller et Fjerdingaar, undertiden en Maaned, der sættes som Grænse; en Kasse optager kun Køer og drægtige Kvier osv. Da en Sjettedel af Hornkvæget er under et Aar, betyde disse Udelukkelser ikke saa lidt, men det er vanskeligt at komme til Klarhed over, hvor megen Betydning der maa tillægges dem; dog kan der næppe være Tvivl om, at Udelukkelserne for Hornkvægets Vedkommende spille en større Rolle end for Hestenes.

Man kan nu prøve paa at foretage en tilsvarende Opstilling angaaende Hornkvæget (se Side 329) som for Hestene.

Det synes atter at fremgaa af disse Tal, at der i Jylland er forholdsvist langt mere tilbage at udrette end paa Øerne, et Resultat, der næppe vil forandres meget

Hornkvæg efter Kreaturtællingen 1898.

Paa Ejendomme med Hartkorn:	Sjælland og Lolland- Falster	Fyenske Øgrube	Jylland	Hele Landet (undt. Bornholm)
0—1 Td.	73335	35203	226619	335157
1—4 —	92292	48270	368749	509311
4—8 —	196046	77405	226944	500395
8 — og derover.	138845	47468	139367	325680
uangivet Hartkorn ..	14030	2392	25068	41490
Tilsammen...	514548	210738	986747	1712033
<i>Køer 1898</i>				
0—1 Td.	52138	27636	161125	240899
1—4 —	60323	31242	207381	298946
4—8 —	121883	45267	114666	281816
8 — og derover.	92384	29724	75020	197128
uangivet Hartkorn ..	9034	1782	16792	27608
Tilsammen...	335762	135651	574984	1046397
<i>Forsikret Hornkvæg 1900</i>				
	30473	26165	23486	80124

Hertil kommer endnu Bornholm med 4706 forsikrede Dyr og en samlet Besætning paa 20868 Malkekøer, 32764 Stykker Hornkvæg.

ved at medtage »Cimbria« og »Kustos«, hvilken sidste Forening, som anført, har sit Tyngdepunkt paa Øerne. Man ser ogsaa, at det er en forholdsvis langt mindre Del af Hornkvæget end af Hestene, der er forsikret. Men husker man, at det ved Kreaturforsikringen væsentlig drejer sig om Ejendomme under 1 Td. Htk., vil man se, at Forsikringen dog er trængt ganske godt igjennem paa Øerne, særlig da paa Fyen, saa meget mere, som de an-

førte Tal jo kun ere Minimumstal, og man vil efter al Rime-
lighed komme ikke saa lidt højere op ved at faa alle de
Foreninger med, om hvilke der kun foreligger ufuldstæn-
dige Oplysninger. Man tør vistnok antage, at man ved
at medtage disse, »Cimbria«, Kreaturforsikringen for Konge-
riget Danmark og Tyreforsikringerne, naar op til 95000
for hele Landet. Tænker man saa endvidere paa den
store Forsikringssum i »Kustos«, for største Delen fordelt
paa store Besætninger, saa kommer man sikkert op over
det dobbelte. Men selv med dette for Øje ser det ud,
som om Forsikringen af Hornkvæg er mindre vidt frem-
skreden end af Heste, og særlig kan man vedblivende
ikke væрге sig for den Tanke, at de mellemstore Be-
sætninger ikke i nogen synderlig Grad ere komne med i
hele Kreaturforsikringsbevægelsen i Danmark.

Hvad her er udviklet, bekræftes nu ved at undersøge
de forsikrede Værdier lidt nærmere. Man kan først
spørge om de »rene« Hesteforsikringskasser. Angaaende
disse har man følgende Oplysninger:

	Foreninger hvis Assurancesum i Aaret 1900 kjendes		Foreninger hvis Assurancesum og Hestetotal kjendes			Gjennemsnitlig Forsik- ringssum for hver Hest
	Antal af Foreninger	Forsikrings- sum	Antal af Foreninger	Antal af Heste	Forsikrings- sum	
Østlige Øgruppe.....	131	Mill. Kr. 16.554	123	46060	Mill. Kr. 15.421	Kr. 335
Vestlige —	34	4.079	34	9329	4.079	437
Jylland.....	201	25.898	182	55601	21.225	382
Tilsammen...	366	46.531	339	110990	40.725	367

Heri er ikke medregnet Hingsteforsikringerne. Man
har altsaa her Oplysning om en Forsikringsværdi paa

46 $\frac{1}{2}$ Mill. Kr., et Tal, der rimeligvis vilde blive en Del forhøjet, hvis man kunde faa alle Foreninger med. I Gjennemsnit ere Hestene paa den sjællandske Øgruppe lavest, paa den fynske Øgruppe højest forsikret. Men hertil kommer nu de blandede Forsikringer. Undtages foreløbig de over hele Landet virkende Foreninger og »Cimbria«, finder man følgende Tal for Aaret 1900:

	Foreninger hvis Forsikringssum kjendes		Foreninger hvis Forsikringssum og Antal af Heste og Hornkvæg kjendes			Gjennemsnitlig Forsikringssum for hver Hest
	Antal af Foreninger	Forsikringssum	Antal af Foreninger	Antal af Heste	Forsikringssum	
		Mill. Kr.			Mill. Kr.	Kr.
Østlige Øgruppe.....	29	9.086	26	23853	8.451	354
Vestlige —	29	7.205	28	16828	7.143	424
Jylland.....	40	7.181	36	17326	6.576	380
Hele Landet...	98	23.472	90	58007	22.170	382

Hertil kommer »Cimbria«s Forsikringssum for Heste, der ikke særlig er specificeret, men maaske udgjør mindst 1 Million, endvidere Kongeriget Danmarks Kreaturforsikring med ca. 3.674 Mill. og endelig »Kustos« med 4.847 Mill. Kr. Heller ikke er i Oversigten medtaget et Par særlig københavnske Foreninger. Den ene af dem, »Den gjensidige Hesteforsikrings-Forening for København med Forstæder og Frederiksberg«, havde i 1900 944 Heste med en Forsikringssum af ca. 0.572 Mill. Kr. Hertil kan saa endelig regnes Hingste- og Avlshoppeforsikringen, der udgjør godt 3 Mill. Kr., og man kommer derpaa op over 80 Mill. Kr., der sikkert kun udgjør en lavere Grænse for, hvad der er forsikret paa Heste. I Gjennemsnit for rene og blandede Hesteforsikringer kommer man til en

Forsikringssum for hver Hest af 372 Kr., og overfører man denne paa hele Forsikringssummen, kommer man til det samme Resultat som før, at der er en Del mere end 200000 forsikrede Heste Landet over.

Samler man Tallene for de rene og blandede Forsikringer, finder man paa den sjællandske Øgruppe en Gjennemsnitssum for hver Hest af 341 Kr., paa den fyenske 429 Kr. og i Jylland 381 Kr. Disse Uligheder mellem Landsdelene afspejle sig ogsaa i Foreningernes vedtægtsmæssige eller faktiske Maximums- og Minimumsgrænser. Paa Fyen er Maximum af Forsikringssummen sædvanlig 6—800 Kr., paa de østlige Øer er Maximumgrænsen i Reglen under 600 Kr. I Jylland er den øverste Grænse hyppigt over 600 Kr. Den nederste Grænse er for den sjællandske Øgruppe oftest under 100 Kr., paa Fyen og i Jylland i Reglen over 100, undertiden over 150 Kr. Det lader sig ikke oplyse, hvorledes Forsikringssummen for Kreaturforsikringen for Kongeriget Danmark fordeler sig, medens man for »Kustos« har nedenstaaende Oplysninger, gjældende 1. Juli 1901 (med Undtagelse af visse Forsikringer, som udtraadte i Sommerens Løb):

	Antal af Besætninger	Forsikrings- sum Mill. Kr.
Østlige Øgruppe.....	233	2.475
Vestlige —	40	0.422
Jylland.....	269	2.099
Hele Landet...	542	4.996

Tager man disse Tal med, og medregnes »Cimbria«, kommer man til det Resultat, at der i Jylland og paa Øerne omtrent er forsikret det samme Beløb paa Heste. Efter Kreaturtællingen i 1898 havde Hestebesætningerne imidlertid en noget større Værdi i Jylland end paa Øerne, nemlig 85.1 Mill. mod 74.5 Mill., saa at Jylland ogsaa ved denne Sammenstilling staar noget svagere end Øerne. Til de henad 160 Mill. Kr., som Værdien udgjorde, svarede, som anført, en Forsikringssum af mindst 80

Mill. Kr., altsaa Halvdelen, hvad der ganske godt passer med det foran fundne Resultat. Ganske naturlig ere Værdierne ved Kreaturtællingen noget mindre end ved Kreaturforsikringen, der udelukke en Del mindre værdifulde Dyr. I Gjennemsnit faar man for hele Landet, fra regnet Hingste, 349 Kr., medens Værdien efter Kreaturforsikrings-Statistiken, som anført, er 372 Kr.; disse to Tal svare ikke ilde til hinanden.

For Hornkvæget faar man følgende Værdier for de »rene« Forsikringer:

	Foreninger hvis Assurancesum i Aaret 1900 kjendes		Foreninger hvis Assurancesum og Hornkvægantallet kjendes			Gjennemsnitlig Forsikringssum for hvert Stk. Hornkvæg
	Antal af Foreninger	Forsikringssum	Antal af Foreninger	Antal af Hornkvæg	Forsikringssum	
		Mill. Kr.			Mill. Kr.	Kr.
Østlige Øgruppe.....	88	2.707	88	18642	2.707	145
Vestlige —	41	1.582	40	9244	1.521	164
Jylland.....	85	1.419	82	11728	1.383	118
Hele Landet...	214	5.708	210	39614	5.611	142

Atter ser man, at den fynske Øgruppe udmærker sig ved, at Dyrene ere højere forsikrede end i de øvrige Landsdele, men Jylland har, i Modsætning til hvad der ovenfor paavistes for Hestene, her faaet den nederste Plads. Men dette Billede ændres iøvrigt, naar man kommer til de blandede Forsikringer, hvor det viser sig, at Jylland udmærker sig ved en ganske betydelig Gjennemsnitsværdi, saaledes som omstaaende Tabel (Side 334) viser.

Der er saaledes en noget større Værdi forsikret i de blandede end i de rene Foreninger. For begge Grupper

	Foreninger hvis Forsikringssum i Aaret 1900 kjendes		Foreninger hvis Forsikringssum for Heste og Hornkvæg kjendes			Gjennemsnitlig Forsikringssum for hvert Stk. Hornkvæg
	Antal af Foreninger	Forsikrings-sum	Antal af Foreninger	Antal af Hornkvæg	Forsikrings-sum	
Østlige Øgruppe.....	29	Mill. Kr. 2.615	26	16759	Mill. Kr. 2.540	Kr. 152
Vestlige —	29	2.787	28	15619	2.749	176
Jylland.....	40	1.706	36	9690	1.663	172
Tilsammen...	98	7.108	90	42068	6.952	165

under ét faar man en Gjennemsnitssum paa den sjællandske Øgruppe af 148 Kr., paa den fynske af 172 Kr. og i Jylland af 142 Kr., en Forskjel, der delvis afspejler sig i Maximums- og Minimumsbestemmelserne. For hele Landet finder man 154 Kr. — Hertil kommer nu den foran anførte Forsikringssum af 51400 Kr. for Kreaturforsikringen for Kongeriget Danmark, endvidere 16.717 Mill. Kr. for »Kustos«, og »Cimbria«s Forsikringssum, der maaske nærmer sig 1 Million. Endvidere de to specielle Tyreforsikringer med ca. 195000 Kr. Forsikringssum. Alt i alt naar man op paa henad 30 Mill. Kr., hvoraf »Kustos« tilvejebringer over Halvdelen. Fordelingen for denne Forening, 1. Juli 1901 (ligesom ovenfor med Fradrag af en Del Forsikringer, der ere udtraadte i Sommerens Løb), fremgaar af følgende Tal:

	Antal af Besætninger	Forsikrings-sum Mill. Kr.
Østlige Øgruppe.....	488	8.780
Vestlige —	106	1.653
Jylland.....	613	5.874
Hele Landet...	1207	16.287

Jylland har vel flere Besætninger end Øerne, men Forsikringssummen er langt mindre; medens Øernes Gjennemsnitsbesætning har en Værdi af 17500 Kr., er den for Jylland kun 9600 Kr., for hele Landet 13500 Kr. I hvert Fald drejer det sig aabenbart væsentlig om større Brug, hvad der ogsaa fremgaar ved et Gjennemsyn af Medlemslisten.

Den samlede Værdi af Danmarks Hornkvæg ansloges i 1898 til 197.6 Mill. Kr., hvoraf 91.9 paa Øerne og 105.7 i Jylland. Men i Jylland er den forsikrede Værdi alt i alt kun godt og vel halv saa stor som paa Øerne, medens Værdien efter Kvægtællingen er en Del større. Ogsaa for Kreaturforsikringens Vedkommende er altsaa Jylland forholdsvis længst tilbage, og blandt Øerne er det atter den fynske Øgruppe, der er kommen længst. I det Hele taget er knap en Sjettedel af Hornkvægsværdien forsikret, hvilket stemmer ikke ilde med hvad der foran er udviklet.

For Køer alene finder man efter Kreaturtællingen en Gjennemsnitsværdi af 137 Kr., for alt Hornkvæg af 113 Kr. Da Forsikringsstatistiken angiver 154 Kr., faar man Indtryk af, at det er de værdifuldere Dele af Besætningerne, der fortrinsvis forsikres. Dette stemmer med det foran anførte, at en stor Del af Kalvene og en Del gammelt Hornkvæg er udelukket fra Forsikringen, men det er ikke umuligt, at der er en Forskjel tilstede ved selve Værdiansættelsen.

Det gjælder nu om at komme paa det rene med Foreningernes finansielle Resultater. Her maa strax forudskikkes den Bemærkning, at Materialet frembyder forskellige Mangler. Dels er der en Del Kasser, der udbetale Erstatninger ikke blot i Tilfælde af Død, men ogsaa i Tilfælde af Værdiforringelse, f. Ex. hvor der indtræder Halthed. Dels lader det sig ikke altid se, om Erstatningerne ere Bruttoerstatninger (iberegnet hvad Huden og Kjødet osv. er værd) eller Nettoerstatninger (hvori Resterne ere fradragne). Denne Fejlkilde skal

nedenfor omtales nærmere; hvis Tallene skulde gøres til Nettotal, maatte vistnok Kvotienten mellem Erstatning og Forsikringssum for Hestenes Vedkommende formindskes med et Par (maaske 4) pCt., medens Fejlen for Hornkvægets Vedkommende formentlig er en Del større. Den anførte Fejlkilde neutraliseres noget, naar man ser paa Medlemsbidragene i Stedet for paa Erstatningskvotienten. En anden Fejlkilde er den noget forskjellige Procentdel af Vurderingssummen, som Ejeren maa bære som sin egen Risiko. Nedenstaaende Oversigter ere byggede paa de Skemaer, der samtidig give Oplysning om Forsikringssum, Skadernes Antal og Beløb og Medlemsbidragene, eller hvis Indhold tillade en nogenlunde paalidelig Beregning af disse Tal. Jeg begynder med de rene Hesteforsikringer.

Rene Hesteforsikringer i 1896—1900.

	Sammenlagt Forsikringssum for de 5 Aar	Medlemsbidrag	Erstatningernes Beløb	Skadernes Antal
	Mill. Kr.	Kr.	Kr.	
Østlige Ogruppe...	65.797	1144259	1169204	6570
Vestlige — ...	15.942	272086	267341	1244
Jylland	98.151	1619215	1627961	9536
Hele Landet...	179.890	3035560	3064506	17350

Heraf kan atter nedenstaaende Forholdstal udregnes:

	For hver 100 Kr. Forsikringssum udgjorde aarlig		
	Medlemsbidragene	Erstatningernes Beløb	Skadernes Gjennemsnitsbeløb
	Kr.	Kr.	Kr.
Østlige Ogruppe	1.74	1.78	178
Vestlige —	1.71	1.68	215
Jylland	1.65	1.66	171
Hele Landet	1.69	1.70	177

Medlemsbidrag saavel som Skadeprocenten frembyde altsaa faa Afgifter i de tre Hoveddele af Landet og ligeledes afvige de to Talrækker indbyrdes kun lidet fra hinanden: Udgifterne til Erstatning sluge endogsaa lidt mere end Medlemsbidraget, saa at Udgiften til Driften altsaa maa dækkes af andre Indtægter, et Forhold, jeg skal komme tilbage til nedenfor. Imellem de enkelte Amter kan man iøvrigt finde meget fremtrædende Forskjelligheder. Saaledes har Maribo Amt en Skadeprocent af 1.91, svingende i de enkelte Aar mellem 1.64 og 2.25, og i Frederiksborg Amt synker Procenten til 1.51, svingende mellem 1.26 og 1.80.

Erstatningen er i Gjennemsnit meget større paa Fyen end andetsteds, men Forskjellen udjævnes, naar man tager Hensyn til, at Hestene gjennemsnitlig have en langt højere Forsikringsværdi dér end i de øvrige Dele af Landet. Udregner man hvor stor en Procent de gjennemsnitlige Erstatningssummer udgjøre af den forsikrede Værdi, finder man for den sjællandske Øgruppe 53, for den fynske 49 og for Jylland 45; for hele Landet er Forholdstallet 48. I Gjennemsnit faar den Forsikrede i Tilfælde af Skadeserstatning altsaa henad Halvdelen af Forsikringssummen i kontant Erstatning, og Erstatningen er lidt rigeligere paa den sjællandske Øgruppe end i de andre Dele af Landet. Denne Beregning er iøvrigt aabenbart allerede af den Grund usikker, at Risikoen sikkert varierer ikke lidet efter Alderen (saaledes er Føllenes Dødelighed rimeligvis stor), hvortil ogsaa kommer, at de anførte Forsikringsværdier kun gjælde et enkelt Aar; men nogen Vejledning ligger der sikkert nok i Tallene.

Til Sammenligning med de vundne Resultater anføres Forholdstallene for de enkelte Aar (se Side 338).

Man ser altsaa, at Tallene variere ikke saa lidt fra Aar til Aar. Aaret 1900 har saaledes været ret ugunstigt i Sammenligning med de andre Aar, og dette gjentager sig i hver enkelt Landsdel.

For de blandede Forsikringskassers Vedkommende er Materialet langt mere uensartet, og det er van-

Medlemsbidraget for hver 100 Kr. Forsikringssum.

	1896	1897	1898	1899	1900
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Ostlige Øgruppe.....	1.62	1.68	1.70	1.70	1.95
Vestlige —	1.47	1.78	1.76	1.78	1.73
Jylland.....	1.56	1.62	1.63	1.69	1.72
Hele Landet	1.57	1.66	1.67	1.70	1.80

Erstatningen for hver 100 Kr. Forsikringssum.

Ostlige Øgruppe.....	1.65	1.72	1.70	1.76	2.00
Vestlige —	1.66	1.67	1.67	1.60	1.77
Jylland.....	1.56	1.67	1.63	1.68	1.73
Hele Landet	1.60	1.69	1.66	1.70	1.83

Skadens Gjennemsnitsbeløb.

Ostlige Øgruppe.....	185	174	174	175	181
Vestlige —	252	195	201	192	239
Jylland.....	168	168	170	172	173
Hele Landet	181	173	174	175	181

skeligt at bringe et tilstrækkelig klart System i Oplysningerne. Derfor har jeg ladet mig nøje med Resultaterne for et enkelt Aar (1900), der iøvrigt udviser omtrent de samme Forhold, som de rene Forsikringer. Man havde i Aaret 1900 (stadig fraregnet »Cimbria« og »Kustos« samt Kreaturforsikringen for Kongeriget Danmark) følgende Tal:

	Forsikrings- sum for Heste	Medlems- bidrag	Erstat- ninger	Antal af Skader
	Mill. Kr.	Kr.	Kr.	
Ostlige Øgruppe	5.392	91063	92199	512
Vestlige —	6.707	122014	126522	635
Jylland.....	6.105	122689	126488	768
Hele Landet ...	18.204	335766	345209	1915

Heraf finder man da atter følgende Skadeprocenttal:

	For hver 100 Kr. Forsikringssum var		
	Medlems- bidraget	Erstatnings- beløbet	Skadens Gjennem- snitsbeløb
	Kr.	Kr.	Kr.
Østlige Øgruppe.....	1.69	1.71	180
Vestlige —	1.82	1.89	199
Jylland.....	2.01	2.07	165
Hele Landet	1.84	1.90	180

Sammenholder man disse Tal med Forsikringsværdierne (Side 331), finder man samme Rækkefølge mellem Landsdelene som i de rene Hesteforsikringer. Paa den sjællandske Øgruppe udbetaltes der i Gjennemsnit forholdsvis noget højere Beløb end i de øvrige Dele af Landet; for hele Landet under ét var Procenten 47. Men iøvrigt frembyde de her anførte Tal nogle Afvigelser fra de foran anførte. Her er det Jylland, der optræder med det forholdsvis største Tab, den sjællandske Øgruppe med det laveste, medens Rækkefølgen er omvendt ved de rene Forsikringer; derved udjævnes altsaa Procenten ikke saa lidet, naar man slaar begge Grupper af Foreninger sammen.

Det maa dog ved alt det foregaaende erindres, at Statens Udbetalinger i Henhold til Lov om smitsomme Sygdomme blandt Husdyrene af 14. April 1893 noget paavirke disse Tal, idet de virke som en delvis Forsikring. En-Del af Foreningerne lade vistnok disse Beløb gaa ind i Kassen og udbetale Medlemmerne Erstatningen efter deres sædvanlige Regler, andre undtage disse Beløb udtrykkelig. Den samlede Udgift var i Finansaaret 1901—1902 ca. 78500 Kr. (i Gjennemsnit for 5 Aar 101382 Kr.), men Beløbet lader sig ikke sondre mellem de enkelte Arter Kreatur. Ligeoverfor den samlede Værdi af Kvæg-

besætningerne spiller dette Beløb dog kun en ganske underordnet Rolle.

Af de i det foregaaende meddelte Tabeller lader det sig med omtrentlig Nøjagtighed beregne, hvor mange Skader der i det forløbne Tidsrum af 5 Aar gennemsnitlig aarlig er indtruffet blandt 100 Heste. Man finder da følgende:

Sjællandske Øgruppe	3.5
Fyenske —	2.9
Jylland	3.7
Hele Landet	3.6

og af disse Tal fremgaar det atter, naar de sammenholdes med Oplysningerne om Besætningernes gennemsnitlige Størrelse, at der for hver 100 Besætninger aarlig vil indtræffe 10—11 Skader, lidt færre paa Fyen end i de øvrige Dele af Landet. Lidt større Hyppighed af Skader i Forhold til forsikrede Dyr findes iøvrigt i de blandede Kasser, hvor Gjennemsnitsprocenten for Aaret 1900 er 4; mindst er Procenten her i den østlige Øgruppe, størst i Jylland.

Til nærmere Forstaaelse af de vundne Resultater maa det erindres, at Foreningerne sædvanlig ikke udbetale hele Vurderingssummen, men at Ejeren løber en Risiko selv, hyppigst er det en Fjerdedel eller en Femtedel, undertiden stiger det til en Trediedel eller endog Halvdelen, af og til er det kun en Sjettedel eller endnu mindre. Paa dette Punkt er der en Del Forskjel mellem de enkelte Landsdele. I Maribo Amt er det saaledes Reglen, at hele Vurderingssummen udbetales, ogsaa andetsteds i den sjællandske Øgruppe er man ret højt oppe, medens de jydskes Amter vistnok gennemgaaende ere inde paa $\frac{3}{4}$ som den Del, der udbetales af Kasserne. For hele Landet under ét kommer man vistnok henimod $\frac{4}{5}$ som Foreningens Kvotadel af Risikoen. Selv hvor der udbetales fuld Erstatning, bliver Skaden dog ofte begrænset paa forskjellig Maade, dels ved særlige Regler, f. Ex. for Kastrering af Klaphingste, dels ved at For-

eningen fradrager, hvad Statskassen udreder, men ellers særlig ved Fradrag for Huden eller andre Rester, som kan udnyttes og gøres i Penge. I det hele taget er det vanskeligt at bringe alle de Bestemmelser, der findes, i et fælles System. En Forening i Viborg Amt fastslaaer saaledes som Regel $\frac{3}{4}$ af Vurderingssummen som Erstatning, men naar en Hest »bliver Krybsætter eller tilslaaes en eller anden Svaghed, der forringer dens virkelige Værdi«, da faar Ejeren, hvis Hesten er under 10 Aar, fra 10 til 25 pCt. i Erstatning, for ældre Heste intet. En Forening paa Samsø udbetaler det Halve for Heste, som ere erhvervede udenfor Øen, i Fald Dødsfaldet indtræffer i det første Fjerdingaar; senere udbetales fuld Vurderingssum, undtagen naar Ejeren har undladt at opgive Hestens skjulte Fejl, hvilket medfører en Afkortning af 15 pCt. En Forening i Hjørring Amt bestemmer, at naar en Hest ved Uheld har tabt $\frac{1}{3}$ af sin Værdi, har Ejeren Krav paa Erstatning, idet Hesten sættes til Auktion eller sælges paa næste Marked. Som oftest udbetales dog kun Erstatning, naar Dyret dør.

Alle disse Regler øve selvfølgelig Indflydelse paa Skadeprocenten (ogsaa paa Erstatningens Gjennemsnitsstørrelse), navnlig da der anvendes forskellige Systemer ved Bogføringen. Huden og øvrige Rester sælges snart for Foreningens Regning, og Indtægterne deraf gaa da ind i Foreningens Kasse, snart tilfalder de Medlemmet og blive da forlods fradragne i Erstatningssummen. Det synes at være omtrent lige hyppigt, at Foreningen og at Ejeren faar Resterne, undertiden deles det saaledes, at Ejeren faar Huden, Foreningen Kjødet, i enkelte Tilfælde har Ejeren Valget, om han vil beholde Resterne og faa Værdien afkortet i Erstatningssummen, eller lade Foreningen faa Resterne, enkelte Gange er der fastslaaet et bestemt Delingsforhold mellem Ejer og Forening. I Maribo Amt er det hyppigst, at Ejeren faar Resterne, i Jylland synes det modsatte at være Tilfældet. Undertiden fastslaaes det i Vedtægterne, at Foreningen skal have Resterne, men Ejeren skal be-

sørge Huden aftaget, eller Resterne solgte under Foreningens Kontrol; en enkelt Forening lader Generalforsamlingen bestemme, hvad en Hestehud skal anslaaes til, som Ejeren overtager. Disse Bestemmelser øve selvfølgelig Indflydelse paa Foreningernes Regnskaber, idet Erstatningssummerne blive størst, hvor Foreningen selv overtager Resterne. Det statistiske Grundlag er her i det Hele taget noget vaklende, og man nødes til at anføre Resultaterne i en mere ubestemt Skikkelse end ellers. En Sammenstilling for Aaret 1900 udviser for et Præmiebeløb af ca. 634000 en samlet Værdi af Rester (hvad enten de stilles til Raadighed for Medlemmet eller udnyttes af Foreningen) af 49618 Kr., altsaa 7—8 pCt. Paa de fyenske Øer udgjør Værdien af Resterne kun 3.2 pCt. af Foreningernes Indtægt af Præmier, i Jylland 8.8 pCt. og paa den sjællandske Øgruppe 7.8 pCt. I hvert Fald har man her det væsentligste Bidrag til at dække Forskjellen mellem Foreningens Udgifter og dens Medlemsbidrag. Policepenge og lignende Indtægter udgjøre nemlig kun et forsvindende Beløb; for de Foreninger, der have opført denne Indtægt paa Skemaet, er det kun ca. 2 pCt.; i samtlige Foreningers Budget er det maaske kun godt og vel $\frac{1}{2}$ pCt. Endnu ubetydeligere ere Renteindtægterne. I Gjennemsnit havde en Hesteforsikringsforening i Aaret 1900 nemlig kun ca. 260 Kr. i Reservefond (paa den sjællandske Øgruppe omtrent 200 Kr., paa Fyen ca. 480 Kr. og i Jylland ca. 280 Kr.) og hele Reservefonden var i Gjennemsnit næppe 10 pCt. af Præmieindtægten.

Udgiften til Administration synes gennemgaaende at være meget maadeholden. For Aaret 1900 gives efterfølgende Oplysninger (se Tabellen, Side 343) for Foreninger, der samtidig oplyse Præmieindtægt og Driftsudgift (Aar 1900).

En Administrationsudgift af 3—4 pCt. kan ikke siges at være overdreven. En Forening lønner sin Formand med 10 Kr. aarlig, en anden med 20 eller 30 Kr. eller med nogle Øre for hver 100 Kr. Forsikringssum eller for

	Præmie- udbytte	Administra- tions- udgift	Administra- tionen koster i pCt. af Præmien
	Kr.	Kr.	pCt.
Sjællandske Øgruppe	299997	11121	3.7
Fyenske —	74086	2532	3.4
Jylland	357782	12023	3.4
Hele Landet	731865	25676	3.5

hvert forsikret Dyr, og Taxationsmændene faa da maaske det samme til Deling osv. osv.; sjældnere stiger Honoraret højere op, f. Ex. til 1 Kr. pr. Medlem. Dog kan der være enkelte Driftsudgifter, som ikke passere Foreningens Kasse, men betales direkte af Medlemmerne, f. Ex. for Overskjøn; hvor meget saadanne Udgifter beløbe sig til, lader sig ikke oplyse.

En Udgiftspost maa dog endnu omtales, som jævnlig falder for, nemlig til Dyrlæge (hyppig ogsaa til Medicin). Reglerne herfor ere meget forskellige. Nogle Foreninger betragte disse Udgifter som sig uvedkommende, andre bære en vis Kvotadel, f. Ex. Halvdelen, andre udrede hele Udgiften (hvis Dyrlægen er hentet med Bestyrelsens Samtykke), eller hvad der er betalt over en vis Sum, eller hvad Sygdommen koster efter at have varet en vis Tid, f. Ex. 30 Dage; en Forening betaler under visse Betingelser et Beløb for hver Dag, Hesten er syg, foruden Dyrlægehjælp. Eller Foreningen betaler Dyrlæge og Medicin, hvis Hesten dør, eller udreder noget mindre, hvis Dyret lever; undertiden fastslaaes det udtrykkelig, at Ejeren skal sørge for Befordringen af Dyrlægen. Det lader sig vistnok vanskelig gjøre at danne sig et Skjøn over geografiske Forskjelligheder med Hensyn til disse Bestemmelser, ligesom der savnes nærmere Oplysninger om, hvor meget denne Udgift tynger paa Foreningernes Budget; det kan næppe være ret meget, da de øvrige Udgifter og Indtægter, som vi have set, ikke ere langt fra at balancere.

Det gjælder nu om at undersøge, hvorledes de anførte Tal stemme med Erfaringerne fra de særlige Forsikringer. Hvad først Kreaturforsikrings-Foreningen for Kongeriget Danmark angaar, da ere Erstatningssummerne ikke specificerede for Heste og Hornkvæg, men da Forsikringssummen for de sidstnævnte er saa lille, tør man i det Hele taget se bort fra dem. Gjør man det, kommer man til det Resultat, at det aarlige Tab for Heste og Hingste har været henad 4 pCt., hvad der stemmer godt med, at det er de farligere Risikoklasser, som denne Forening især arbejder iblandt, idet Tabet er forholdsvis dobbelt saa stort som Tabet i de lokale Kasser. Hertil kommer ogsaa, at Selskabet giver fuld Erstatning i Tilfælde af Død og desuden en stor Mængde partielle Erstatninger. Over en Trediedel af alle Skaderne stamme saaledes fra Halthed. Efter Tarifen for »Pan« er Præmien for Landbrugsheste, indtegnede før 9 Aars Alderen, 2 pCt., for Luxusheste 3 pCt., for Vognmandsheste 5 pCt. og for Heste, der anvendes til stærkt Arbejdsbrug, mindst 5 pCt. Langt mindre har Tabet været i »Kustos«, nemlig kun henad 5 p. m. for Heste og Hingste, men iøvrigt stigende stærkt fra Aar til Aar (1896—1900). Grunden til denne umaadelige Forskjel maa ikke blot søges i, at det her væsentlig drejer sig om Landbrugsforsikringer, altsaa med mindre Risiko, end ved de fleste Forsikringer i Kreaturforsikrings-Foreningen for Kongeriget Danmark, men endnu mere i de ejendommelige Begrænsninger for Erstatningspligten i »Kustos«. Efter dennes ældre Love erstattedes Tabet ved en af de i Lov af 29. Decbr. 1857 (om smitsomme Sygdomme blandt Husdyrene) nævnte Sygdomme, som Miltbrand, Snive osv., kun naar mindst 2 Dyr i samme Besætning vare blevne Ofre for Sygdommen; samme Regel fulgtes ved andre Sygdomme eller Ulykkestilfælde med den Tilføjelse, at Erstatning for Plage under 2 Aar kun udbetaltes, naar Værdien af de døde Dyr var mindst 10 pCt. af de forsikrede Dyrs Værdi eller mindst 400 Kr. Ved disse Regler blev en stor Mængde Tab, som ere af underordnet Betydning i en

stor Bedrift, udelukkede, og kun saadanne Tilfælde gav Krav paa Erstatning, hvor det drejede sig om Tab i større Udstrækning, f. Ex. en større Epidemi eller Forgiftningstilfælde, der ramte flere Dyr. I Lovene af 1900 ere disse Bestemmelser blevne reviderede, saa at Tab ved de nævnte epidemiske Sygdomme erstattes, naar mindst 2 Dyr ere ramte og Tabet naar en vis Størrelse, og for andre Sygdomme eller Ulykkestilfælde kræves, at Tabet skal naa en vis Størrelse, der retter sig efter en Skala, som er afhængig af Besætningens Forsikringssum (400 Kr. for Besætninger under 4000 Kr., 450 Kr. for Forsikringer mellem 4000 og 7000 Kr. osv.), og der udbetales kun $\frac{3}{4}$. Saavel efter de gamle som efter de nye Love vare Tab ved Tuberkulose udelukkede. Paa en Forsikringssum af godt 5 Mill. Kr. kom der i Aarene $\frac{1}{9}$ 1900 til $\frac{31}{8}$ 1902 et Tab af 7—8 p. m.

Hvad Hingsteforsikringerne angaar, skal anføres, at i Hingsteforsikringen »Danmark« var i de 6 Aar, som endte med 1. Septbr. 1899, Antallet af Skader 206 med en samlet Værdi af 260478 Kr., altsaa i Gjennemsnit ca. 1260 Kr., medens Hingstene i Gjennemsnit ere forsikrede for godt 2000 Kr. Antallet af Skader er saaledes aarlig henad 4 pCt. af Antallet af forsikrede Dyr (som for Hestene) og Tabet vistnok henad 3 pCt. aarlig af Forsikringssummen. I Hingsteforsikringsforeningen »Jylland« har den gjennemsnitlige Forsikringssum i Aarene 1896—1900 været ca. 714000 Kr. (fordelt paa ca. 335 Hingste) og Tabet ca. 16600 Kr., altsaa noget over 2 pCt. Forsikringsforeningen for Hingste og Avlshopper i Fyens Stift havde for Hingste en gjennemsnitlig Forsikringssum af ca. 212000 Kr. (148 Hingste) og et Tab af 7446 Kr. eller 3—4 pCt. Hesteforsikringen »Sjælland« har ikke specificeret Tallene nærmere; den gjennemsnitlige Forsikringssum for Heste og Hopper var i Aarene 1897—1900 ca. 307000 Kr. og Tabet ca. 10290 Kr., altsaa ca. 3 pCt. I hvert Fald vidne disse Tal om, at Risikoene ved slige Forsikringer er større end ved almindelige Hesteforsikringer. Tabene ere tillige stærkt svingende, som natur-

ligt er, hvor Forsikringernes Antal er saa lille og Forsikringssummerne meget varierende — f. Ex. i »Jylland« med Maximumsgrænse 6000 Kr.

Til Sammenligning med de her anførte Tal skal til Slutning meddeles Resultatet af en Statistik vedrørende den bayerske Statsanstalt for Hesteforsikring $\frac{1}{11}$ 1900— $\frac{1}{11}$ 1901, der omfattede 296 Lokalforeninger med 12254 Medlemmer og 32635 Heste til en samlet Forsikringssum af 18.6 Mill. Mk. Af de forsikrede Heste medførte henad 3 pCt. Krav paa Erstatning, og Skadeserstatningen udgjorde gennemsnitlig 2 pCt. af Forsikringssummen, altsaa ubetydelig mere end i Danmark. Nedenfor skal jeg komme tilbage til dette interessante Forsøg fra Statens Side paa at ophjælpe Hesteforsikringen.

For Hornkvæget faar man følgende finansielle Resultater. Jeg begynder med de rene Hornkvægforsikringer (1896—1900).

	Sammenlagt Forsikringssum for de 5 Aar 1896—1900	Medlemsbidrag	Erstatningsbeløb	Skadernes Antal
	Mill. Kr.	Kr.	Kr.	
Østlige Øgruppe.....	10.703	225703	243410	2013
Vestlige —	5.989	77502	75363	638
Jylland.....	5.427	95928	104624	1522
Hele Landet...	22.119	399133	423397	4173

	For hver 100 Kr. Forsikringssum udgjorde aarlig		Skadernes Gennemsnitsbeløb
	Medlemsbidragene	Erstatningerne	
	Kr.	Kr.	Kr.
Østlige Øgruppe.....	2.11	2.27	121
Vestlige —	1.29	1.26	118
Jylland.....	1.77	1.93	69
Hele Landet	1.80	1.91	101

Erstatningerne ere altsaa noget mere afvigende fra Medlemsbidragene end ved Hesteforsikringerne, hvad der hænger sammen med, at Resterne ere forholdsvis mere værdifulde. Erstatningernes Gjennemsnitsbeløb ere meget større paa Øerne end i Jylland, men desuagtet er Erstatningen i Forhold til den samlede Forsikringssum betydelig mindre paa Fyen end i Jylland. Paa den sjællandske Øgruppe var den gennemsnitlige Erstatning omtrent 83 pCt. af Dyrets Forsikringsværdi, paa Fyen ca. 72, men i Jylland kun 58 pCt., for hele Landet 71 pCt., saa at Erstatningerne baade relativt og absolut er rigeligst paa Øerne.

For de enkelte Aar faar man følgende Forholdstal:

**Medlemsbidrag i rene Hornkvægforsikringer
for hvert Aar.**

	1896	1897	1898	1899	1900
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Østlige Øgruppe.....	2.02	2.27	2.01	2.17	2.08
Vestlige —	1.34	1.37	1.28	1.26	1.26
Jylland.....	1.77	1.79	1.71	1.68	1.87
Hele Landet.....	1.78	1.93	1.72	1.80	1.81

Erstatningen for hver 100 Kr. Forsikringssum.

Østlige Øgruppe.....	2.18	2.42	2.16	2.34	2.27
Vestlige —	1.41	1.38	1.12	1.16	1.29
Jylland.....	2.12	1.93	1.76	1.90	1.96
Hele Landet.....	1.97	2.04	1.75	1.91	1.93

Skadens Gjennemsnitsbeløb.

Østlige Øgruppe.....	124	121	125	118	118
Vestlige —	119	106	129	124	112
Jylland.....	71	64	60	72	75
Hele Landet.....	103	99	101	102	102

Tallene variere altsaa en Del fra Aar til Aar, men Rækkefølgen er en noget anden end ved Hesteforsikringerne, kun udmærker Aaret 1898 sig i begge Grupper ved sit gunstige Præg.

For de blandede Kassers Vedkommende stiller Forholdet sig noget anderledes, som følgende Tal udvise (gjældende for Aaret 1900):

	Forsikrings- sum for Hornkvæg	Medlems- bidrag	Erstat- ninger	Antallet af Skader
	Mill. Kr.	Kr.	Kr.	
Østlige Øgruppe	1.458	23835	22621	181
Vestlige —	2.568	34095	27287	277
Jylland	1.165	12990	21305	264
Hele Landet . . .	5.191	70920	71213	722

hvoraf atter følgende Procenttal findes:

	For hver 100 Kr. Forsik- ringssum var		Skadens Gjennem- snitsbeløb
	Medlems- bidraget	Erstatnings- beløbet	
	Kr.	Kr.	Kr.
Østlige Øgruppe	1.63	1.55	125
Vestlige —	1.33	1.06	99
Jylland	1.11	1.83	81
Hele Landet	1.37	1.37	99

Sammenholder man disse Tal med de Side 334 angivne Forsikringsværdier, vil man finde for den østlige Øgruppe 82 pCt., altsaa omtrent som ovenfor, for Fyen 56 pCt. og for Jylland 47 pCt, for hele Landet 60 pCt.

Af de anførte Tal kan man, ligesom ved Hestene, beregne, hvor mange Skader der i det betragtede Fem-

aar 1896—1900 ere indtrufne aarlig blandt 100 forsikrede Dyr i rene Hornkvægforsikringer:

Sjællandske Øgruppe	2.7
Fyenske —	1.7
Jylland	3.3
Hele Landet	2.6

Det er paafaldende at se den store Forskjel mellem Fyen og den øvrige Del af Landet, idet der falder langt færre Skader paa 100 forsikrede Dyr, ganske som Tilfældet er med Hestene. Dette Resultat stemmer dog ikke ganske med Resultaterne for de blandede Forsikringer. Her finder man for Aaret 1900 for hele Landet 2.3 pCt., for Jylland 3.9 pCt. og for hver af Øgrupperne 1.9 pCt. — Sammenholder man endelig Tallene for de rene Forsikringer med Antallet af Kreaturer for hvert Medlem, kommer man til det Resultat, at der i hver 100 Besætninger gennemsnitlig aarlig i hver af Øgrupperne er ca. 6 Skader, i Jylland ca. 9.

Hvad Tyrene angaar, udvise Regnskaberne for »Assurancen af Tyreforeningernes Stamtyre i Sjællands og Lolland-Falsters Stifter«, der udbetaler $\frac{9}{10}$ af Skaden, en gennemsnitlig aarlig Erstatning af 4 pCt.; en Sjettedel af Tabene dækkedes ved Resterne. Noget heldigere har den fynske Forening været med et gennemsnitligt Tab af 3 pCt., hvoraf en Fjerdedel dækkedes ved Rester. I hvert Fald synes disse Tal at tyde paa, at Risikoen ved den Art Forsikringer er ret stor.

For »Kustos« finder man, ligesom ved Hesteforsikringen, som Følge af denne Forenings ejendommelige Love, der kun tilsikrer Erstatning ved større Tab, en meget lav Erstatningskvotient, nemlig ca. 2 p. m. — en Kvotient, der endda har været noget mindre efter de nye Loves Vedtagelse.

Fra Bayern foreligger der en fortrinlig og ensartet Statistik fra den bayerske Landes-Viehversicherungsanstalt for de første 5 Aar af Forsikringsanstaltens Virksomhed 1896—1900. Den sondrer mellem Oxer (Stude og Tyre),

Køer og Ungkvæg, og giver Oplysning om Antallet af Skader og Erstatningernes Størrelse efter Fradrag for Rester (Nettoerstatning). Værdien af Resterne udgjorde hvert Aar ca. en Trediedel af Bruttoerstatningen. Erstatningen er i Tilfælde af Nødslagning $\frac{4}{5}$, ellers $\frac{7}{10}$. Man faar nu følgende Tal:

	Gjennem- snitlig Forsikrings- værdi for et Dyr	Gjennem- snitlig Skades- erstatning	Aarligt Antal Skader for 100 forsikrede Dyr	Aarligt Tab paa 100 Kr. Forsikrings- sum
	Mk.	Mk.		Mk.
Oxer	307	115	1.8	0.66
Køer	261	132	3.1	1.56
Ungkvæg	155	61	1.6	0.62
Tilsammen...	230	116	2.5	1.26

Forsikringsværdierne ere altsaa ret høje, hvad der kan ses i Forbindelse med Afsætningsforholdene for Kjød i Tyskland. Til Gjengjæld er Erstatningen forholdsvis mindre, saa at der i Gjennemsnit er udbetalt omtrent det samme Beløb som i Danmark. Dog maa det her ikke glemmes, at det i Bayern drejer sig om Netto-beløb, medens man i Danmark, i alt Fald tildels, opererer med Bruttobeløb. Medens Antallet af Skader passer godt med Forholdene i Danmark, er Erstatningsbeløbet i Forhold til Forsikringssummen noget lavere. Tager man Hensyn til Resterne, og tager man for de danske For- eninger de blandede Kasser med, vil man dog vistnok omtrent finde den samme Kvotient i begge Lande.

Hvad særlig Tyrene angaa, drejer det sig i Tysk- land næppe om særlig værdifulde Dyr. Efter en Statistik for 1896—98 var der i Bayern blandt forsikrede Avlstyre (Zuchtbullen) et Gjennemsnitstab af 0.79 pCt. (138 Mk. for hver Skade), 1.8 pCt. af de forsikrede Dyr kom til Skade, og den gennemsnitlige Forsikringssum var 312 Mk.

Disse Erfaringer kan næppe sammenstilles med Erfaringer for danske Avlstyre, hvis Værdi gennemgaaende er langt større.

Den Forskjel, den bayerske Statistik lægger for Dagen mellem Køer og andet Hornkvæg, faar en Belysning ved Erfaringerne fra den sachsiske Tvangsforsikring for Slagtekvæg (i Henhold til Lov af 2. Juni 1898). Forsikringsanstalten begyndte sin Virksomhed 1. Juni 1900. Principet er, at Enhver (Slagter eller Besidder af Kvæg), der slagter et Stykke Kvæg eller et Svin over 3 Maaneders Alder, betaler et Forsikringsbidrag for den Risiko, at Kjødet skal vise sig ubrugeligt eller dog mindre godt; Skadeserstatningen er $\frac{4}{5}$ af Værdien; Betalingen sættes for Aaret 1900 til $2\frac{1}{2}$ Mk. for Oxer (männliche Rinder), 7 Mk. for Køer (weibliche Rinder) og 0.40 Mk. for Svin. Der gaves i samme Aar Erstatning for 2.6 pCt. af Oxerne og 9.4 pCt. af Køerne samt for 1.2 pCt. af Svinene. Bortset fra Tuberkulose, der i begge Grupper optraadte i henvend Halvdelen af alle Tilfælde, spillede Fødslerne og Yverbetændelse en Hovedrolle (15 pCt. af alle Tilfælde).

Udenfor de i det foregaaende nævnte Erstatningsbeløb i de danske Kasser falde nu de Beløb, som Staten udreder, dels i Henhold til Lov af 14. April 1893, som omtalt foran, dels efter Lov af 26. Marts 1898 § 5 til Bekæmpelse af Yvertuberkulose. I de 3 Finansaar 1899—1902 var Udgiften til den sidste Post henholdsvis 33652 Kr., 56105 Kr. og 49835 Kr; det sidste Beløb falder paa 572 Køer, hvis Slagtning kostede 5 Kr. pr. Stk., altsaa 2860 Kr.; Resten udbetaltes til Ejere med ca. 82 Kr. i Gjennemsnit.

Naar der foran er paavist betydelige Forskjelligheder indenfor Landsdelene, hidrører dette vistnok for en Del fra Forskjelligheder m. H. t. Erstatningens Størrelse. Som Helhed betragtet kan man maaske sige, at der i Gjennemsnit udbetales $\frac{4}{5}$ af Vurderingssummen, men mindst i Jylland og Fyen. I Odense Amt synes saaledes $\frac{2}{3}$ og $\frac{3}{4}$ at være de overvejende Tal, for Jyllands Vedkommende finder man maaske i Gjennemsnit $\frac{3}{4}$ som Normen, medens det i Maribo Amt er hyppigst at betale

fuld Erstatning. Iøvrigt møder man selvfølgelig en Mængde særlige Bestemmelser, der kunne bidrage til at udviske Billedet. Den lolland-falsterske Forening giver fuld Erstatning for de sædvanlige Tilfælde; ved Tab ved Tuberkulose betales kun halv Erstatning, undtagen i Besætninger paa indtil 12 Stykker, i hvilke det første Tab af denne Art erstattes helt. Ogsaa andetsteds kan man møde Bestemmelsen om halv Erstatning i Tilfælde af Tuberkulose, eller der fastsættes en Karenstid, f. Ex. at Ejeren skal have haft Dyret i et halvt Aar. Undertiden retter Erstatningens Kvota sig i det hele efter Længden af den Tid, Dyret har været i Ejerenes Besiddelse.

Hvad Resterne angaar, er det paa Fyen en hyppig Regel, at Huden (og Talgen) tilfalder Ejeren, medens Foreningen faar Kjødet, hvis det er brugeligt. Iøvrigt er det vistnok hyppigst, at Foreningen faar alle Resterne, i enkelte Tilfælde deles Udbyttet lige. Resterne tilfalde vistnok forholdsvis hyppigt Ejeren i de jyske Foreninger, hvilket kommer til at øve Indflydelse paa Erstatningssummen, saaledes som den fremtræder i Foreningernes Meddelelser, og her haves da en anden Aarsag til Forskjellighederne mellem de enkelte Landsdele. Men disse Aarsager afgive næppe nogen tilstrækkelig Forklaring af den store Forskjel, som ogsaa lægger sig for Dagen i Hyppigheden af Skader. Bortset fra, at Hygiejnen er forskjellig udviklet i de forskjellige Dele af Landet, og maaske staar højest i en Landsdel som Fyen, hvor Kreaturforsikringen er saa stærkt udviklet, vil selvfølgelig ogsaa en ulige Praxis, en forskjellig Strenghed i Bedømmelse af Skaderne spille en Rolle.

Ganske naturligt have Resterne en større Betydning i Hornkvægforsikringernes Økonomi end i Hesteforsikringernes. For Aaret 1900 kommer man til det Resultat, at Resternes Værdi er 16381 Kr. mod en Præmieindtægt af 79315 Kr., eller 21 pCt.; det er nok muligt, at dette Tal er et Minimumstal (jævnfør de bayerske Erfaringer). Skulde jeg udtale et Skjøn, vilde jeg antage, at Erstatningskvotienten for hele Landet skulde forhøjes med

ca. 8 pCt. for at afgive Bruttotabet. I Fyen udgjorde Værdien af Resterne ca. 13 pCt. af Præmien, paa Sjælland 17 pCt., paa Lolland-Falster 9 pCt., men i Jylland ikke mindre end 36 pCt. For de blandede Foreninger, hvis væsentlige Indtægter, efter hvad der er udviklet, hidrøre fra Hesteforsikringen, var Indtægten kun ca. 8 pCt.

Ligesom ved Hesteforsikringerne er Foreningernes Kapital i det hele kun lille. I Gjennemsnit var Kapitalen i 156 Foreninger kun 137 Kr., nemlig paa den sjællandske Øgruppe 138 Kr., paa Fyen 212 Kr. og i Jylland 96 Kr. Hele Reservefonden var saaledes kun en Brøkdæl af den aarlige Præmieindtægt. En Del mere kapitalstærke ere de blandede Foreninger, hvoraf flere jo ogsaa have en betydelig Virksomhed. Man finder for 85 Foreninger et Gjennemsnit af ca. 1270 Kr. Policepenge og lignende Indtægter spille ogsaa kun en lidet fremtrædende Rolle i Foreningernes Økonomi. For de »rene« Foreninger, der have opført denne Post paa Skemaerne, er det knap 3 pCt. af Præmieindtægten, og af Præmieindtægten i alle »rene« Foreninger tilsammen maa ske kun 1—2 pCt. For de blandede Foreninger, som have oplyst Indtægten af Policepenge, udgjorde denne Post kun 2—3 pCt. af Præmieindtægten. Alt i alt for alle blandede Foreninger under ét var det ikke 1 pCt.

Spørger man nu tilsidst om Administrationsudgiften, da er det ganske naturligt, at denne er forholdsvis større end i Hesteforsikringskasserne, idet det jo her drejer sig om mindre Virksomheder, hvor Administrationen altid, trods al Sparsommelighed, kommer til at tynde noget mere end i de mere anselige Forsikringskasser. Dog tør det siges, at der i det Hele taget synes at anvendes stor Økonomi ogsaa i disse Kasser.

Efterfølgende Oversigt bygger paa Oplysninger fra de Foreninger, som have meddelt baade Præmie og Driftsudgift (se Side 354).

Et forsikret Kreatur koster efter disse Oplysninger i Administration mindre end en forsikret Hest (nemlig ca. 16 Øre for et Stykke Hornkvæg, ca. 22 Øre for en

	Præmieind- tægt Aar 1900	Administra- tions- udgift	Administra- tionen koster i pCt. af Præmien
	Kr.	Kr.	pCt.
Sjællandske Øgruppe	50005	3466	6.9
Fyenske —	15383	836	5.4
Jylland	21171	1164	5.5
Hele Landet	86559	5466	6.3

Hest). — De blandede Foreninger indtage en Mellemstilling mellem de to Grupper med en Udgift af 4—5 pCt. af Præmien. — Udenfor disse Udgifter staa, ligesom ved Hesteforsikringsforeningerne, Udgifterne til Dyrlæge og Medicin, om hvilke Udgiftsposter lignende Bemærkninger kan gjøres som ved Hesteforsikringen.

Ved Gjennemsyn af Foreningernes Love faar man et levende Indtryk af den Økonomi, der drives. Regnskabsføreren faar f. Ex. 6 Øre for hver 100 Kr. Forsikringssum, eller f. Ex. 10 Øre pr. Stykke Kvæg, eller han lønnes med 4 Kr. aarlig og med 2 Kr. Tillæg som Vurderingsmand, eller Formanden og Vurderingsmændene lønnes med 1 Kr. pr. Dag, der medgaar til de to aarlige Taxationer, eller Formanden faar 1 Kr. eller 1,50 pr. Dag for at assistere ved Slagtningen, eller man giver dem, der syne et sygt Dyr, 50 Øre hver, og opkræver iøvrigt 16 Øre ved hvert Kreaturs Indmeldelse til Taxationsmændene. Under saadanne Forhold bliver Formandshvervet for en Del en Ærespost, og der er ogsaa Foreninger, der slet ikke lønner deres Tillidsmænd. Dog ser man ogsaa Foreninger, hvor Honorarerne ere ret rigelige.

Naar et Dyr er død og Resterne skal gjøres i Penge for Foreningens Regning, kan dette ske gennem det forsikrede Medlem under behørig Kontrol; det bestemmes ogsaa ofte, at han skal hjælpe til med at aftage Huden osv. eller helt besørge dette — undertiden mod en vis Betaling. Undertiden fastsættes der Betaling til Vurderingsmændene for at sælge Dyret, f. Ex. 2 Kr. til hver; en

Forening fastsætter, at Dyret skal slagtes paa Ejerens Regning og Kjødet tilbydes Ejeren; hvis denne ikke vil overtage dette, skal Taxationsmændene sælge det for et Vederlag af 1 Kr. 25 Øre til hver. Andre Steder er det Formanden, der skal besøge Salget. Han faar, efter Lovene i en Forening i Maribo Amt, 1 Kr. 50 Øre pr. Dag; Ejeren skal følge med ved Salget af Kjødet. En anden Forening giver Formanden 2 Kr. pr. Dag for at kjøre om med Kjødet. — Saadanne Bestemmelser i en Forenings Love vidne tydelig om, at Foreningen virker blandt Smaaafolk. En Mængde Foreninger paalægge iøvrigt blot i al Almindelighed Bestyrelsen Pligten til at gjøre Resterne frugtbringende, uden at angive nærmere Regler.

Ved Kreaturtællingen i 1898 taltes der 1168000 Svin, fordelt paa 191551 Besætninger, altsaa med c. 6 Svin i hver Besætning. Den samlede Værdi opgjordes til 31.8 Mill. Kr. Af disse har »Kustos« forsikret omtrent en Million Kr., fordelt, som følger, efter Medlemslisten 1. Juli 1901:

	Antal af Besætninger	Forsikrings- sum i Kr.
Østlige Øgruppe.....	129	283000
Vestlige —	26	63000
Jylland	439	643000
Hele Landet...	594	989000

Gjennemsnitlig er en Svinebesætning efter disse Tal altsaa forsikret for henad 1700 Kr., d. v. s. mere end 10 Gange saa meget som en gennemsnitlig Svinebesætning i Danmark ellers er værd. Det er saaledes atter væsentlig større Bedrifter, der her er Tale om. Gjennemsnitlig aarlig var 1896—1900 Erstatningssummen, trods de betydelige Begrænsninger, Vedtægterne havde fastslaaet, 18827 Kr., medens den gennemsnitlige Forsikringssum var 1.2 Mill. Kr. Tabet har saaledes været $1\frac{1}{2}$ pCt. I Sammenligning med Tabene for Heste og Køer er dette et højt Tal og vidner om, at der er en betydelig Risiko

ved denne Art af Kreaturforsikring. I de paafølgende to Aar har Tabet været gjennemsnitlig 24614 Kr. med en Forsikringssum af ca. 1 Mill. Kr., altsaa et endnu større Tab, for en stor Del fremkaldt ved enzootisk Lungebetændelse. — Efter »Pan«s Tarif er Præmien 6 à 7 pCt. efter Besætningens Størrelse.

I stærk Modsætning til den store Forsikringssum i »Kustos« staar de smaa lokale Foreninger paa Øerne. Foruden nogle blandede Forsikringsforeninger, der kombinere Svineforsikring med Forsikring af andre Kreaturer, haves Oplysning om 12 Foreninger i den sjællandske Øgruppe og 19 paa de fyenske Øer. Der var i de førstnævnte i Aaret 1900 alt i alt 1059 Medlemmer, altsaa i Gjennemsnit 88 Medlemmer. I Gjennemsnit havde hvert Medlem $1\frac{1}{2}$ Svin, saa at det her øjensynlig drejer sig om Smaafolk. Paa Fyen var der i 17 Foreninger tilsammen 1316 Medlemmer eller i Gjennemsnit 77. I Gjennemsnit havde hvert Medlem ca. 2 Svin, hvilket ligeledes er langt under det sædvanlige. Man træffer da ogsaa forskjellige Begrænsninger, hvorved Kasserne betegne sig som bestemte for Smaafolk; nogle Foreninger ere alene for Indsiddere og Husmænd, f. Ex. med mindre end 8 Tdr. Land; en enkelt medtager Parcellister, en anden Jordbrugere med højst 3 Tdr. Htk., en tredie sætter Grænse for Besætningens Størrelse. — Enkelte udelukke Prangere, Slagtere eller »Slagtere, der opføde Grise med Raat«.

Adskillige af Foreningerne optage ikke Grisesøer (eller Orner) eller Søerne optages kun mod visse Betingelser eller mod særlig Præmie. En fyensk Forening bestemmer f. Ex., at der ikke er nogen Erstatningspligt, naar Soen eller Grisene dø som Følge af Fødselen, og en drægtig So erstattes kun som en Gris af samme Størrelse og Godhed. Foreningerne værge sig iøvrigt ved en Række Aldersgrænser ved Optagelsen, undertiden en højere Aldersgrænse, som 1 Aar, hyppigst en lavere. Flere Foreninger bestemme f. Ex., at Grisene forsikres fra 4 Ugers Alderen. Som oftest synes Foreningerne dog at optage Grisene fra Fødselen. Det er ganske naturligt,

at Foreningerne som Regel ikke kunne opgive nogen Forsikringsværdi, den er selvfølgelig stærkt svingende og man ser derfor ogsaa, at Præmien ikke retter sig efter nogen Værdi, men efter Alderen. 10 Øre maanedlig for hver Gris er f. Ex. en hyppig Præmie, i Forening med forskellige Indskud, f. Ex. ved Optagelse som Medlem, ved Anskaffelse af et nyt Svinehold eller ved Indtegning af en Gris. Erstatningssummerne rette sig efter forskellige, undertiden ret indviklede Regler. Ofte fastslaas en vis Kvota af Vurderingssummen, ligesom ved Forsikring af Heste og Hornkvæg, undertiden fastsætte Vedtægterne en vis Skala. En Forening betaler f. Ex. med $\frac{2}{3}$ af Indkjøbsprisen for de første 20 Pund og derefter 10 Øre under højeste Notering for hvert Pund; en anden betaler $\frac{3}{4}$ af Indkjøbsprisen og desuden 1 Kr. for hver Uge, Grisen har været forsikret (indtil 10 Kr.) Naar Grisen har naaet en Vægt af 75 Pd., betales $\frac{3}{4}$ af dens Vægt efter »de fyenske Andelsslagteriers Fællesnotering med 25 pCt. Fradrag«. En tredie giver $\frac{3}{4}$ af Dagens Pris for levende Vægt. Der er omtrent lige saa mange Regler som der er Foreninger.

Ogsaa angaaende Resterne ere Reglerne forskellige; hyppigst er det dog Foreningen, der overtager Resterne. I et Par Foreninger er fastslaet, at Resterne skal tilbydes Ejeren først; i et Par andre, at den Forsikrede skal overtage dem. Den samme Økonomi, som i Hornkvægforsikringerne, lægger sig for Dagen ved Salget af Resterne. En Forening paa Falster giver Formanden en Dagløn af 2 Kr., hvis han gaar glip af sit Arbejde ved sine Forretninger i Anledning af Dyrets Slagtning og Salg. En anden fastslaar, at Distriktsformanden, »saa vidt det er ham muligt, selv, imod passende Godtgjørelse«, skal »overtage Forretningerne ved Salget af Flæsk, Fedt osv., hvad enten det findes afsætteligt paa Stedet eller ved Omkjørsel«. Selskabet betaler Dagløn af højst 1 Kr. til dets »Forretningsmænd«, for saa vidt de maa afstaa fra eget Arbejde. I det Hele synes Administrationsudgifterne da ogsaa at være smaa. Flere Foreninger synes slet ikke

at have nogen Udgift af denne Art; paa Sjælland og Lolland-Falster synes den kun (i Aaret 1900) at udgjøre ca. 20 Øre pr. Medlem; paa Fyen, med de store Besætninger, 50—60 Øre. I Forbindelse med denne Foreningernes Økonomi kan ogsaa nævnes flere Foreningers Streghed i Haandhævelse af Medlemmernes Pligter, idet der er fastsat Mulkt for Udeblivelse fra Generalforsamlingerne, en Bestemmelse, der ogsaa kan gjenfindes ved de andre Arter af Forsikring.

Skadernes Antal synes at være noget forskellige i de to Øgrupper. Paa Fyen og Langeland synes der aarlig at indtræde noget over 4 Skader pr. 100 forsikrede Dyr, og Skadens Værdi var omtrent 18 Kr. i Gjennemsnit; der indtraf for hvert Svin et aarligt Tab af ca. $\frac{3}{4}$ Kr. Paa Sjælland og Lolland-Falster angives Skadernes Antal derimod til 8—9 pCt. om Aaret, og de udgjøre i Gjennemsnit knap 13 Kr. pr. Skade og aarlig noget over 1 Kr. for hvert forsikret Svin. Paa Bornholm, hvor nogle blandede Kasser ogsaa tegne Forsikring paa Svin, synes Skadernes Antal at svare til Forholdene paa Fyen, medens Erstatningens gennemsnitlige Størrelse er ca. 14—15 Kr. I alle Tilfælde vise disse Tal en betydelig Risiko, et Resultat, der ogsaa synes bekræftet ved »Cimbria«s Erfaringer. Om Resternes Andel i Foreningernes Økonomi lader der sig ikke sige ret meget. Reservefonden er paa Sjælland og Lolland-Falster i Reglen af en ganske forsvindende Størrelse, medens Foreningerne ere noget mere velhavende paa de fyenske Øer.

Endnu skal nævnes, at »Kustos« af Faareforsikringer den 1. Juli 1901 havde 76 Besætninger i Jylland, 4 paa Fyen og 19 i den østlige Øgruppe med en samlet Forsikringssum af henholdsvis 57100 Kr., 5100 Kr. og 21140 Kr., tilsammen 83340 Kr., altsaa i Gjennemsnit 842 Kr. Et Par Foreninger paa Bornholm tegne ligeledes Forsikringer paa Faar. Forsikringssummen i andre Foreninger er, som foran berørt, næppe stor. Da Værdien af den danske Faarebestand (1898: 1.074 Mill. Stykker) anslaaes til henad 19 Mill. Kr., er den allerstørste Del af Risikoen

altsaa udækket. Tabene i »Kustos« synes ret store: 1896—1900 paa en gennemsnitlig Forsikringssum af 142000 Kr. et aarligt Tab af 2379 Kr., altsaa $1\frac{2}{3}$ pCt. Den store Risiko efter de bayerske Erfaringer for Geder kunde danne et Sidestykke hertil. Erstatningen udgjorde her aarlig 4 pCt. af Forsikringssummen, og $5\frac{1}{2}$ pCt. af de forsikrede Geder rantes aarlig af Døden.

I Sammenligning med andre Lande tør det vistnok siges, at Danmark er naaet godt frem paa Kreaturforsikringens Omraade. Denne Sags Udvikling i vort Land er et glædeligt Vidnesbyrd om Befolkningens Evne til uden Støtte fra Statens Side at løse en betydningsfuld økonomisk Opgave. Forsaavidt det gjælder om at dække den enkelte Kreaturejer mod alt for store Tab ved Sygdom eller Dødsfald i Besætningen, maa det siges, at Løsningen er overraskende god, naar man betænker de Vanskeligheder, der ere at overvinde. Kreaturforsikringens anden store Mission, ved den gjensidige Kontrol, Medlemmerne øve overfor hinanden, og den Indflydelse, mere klart-seende Mænd indenfor Medlemskredsen raade over, at bekæmpe hygiejniske Ulemper, som undergrave Besættningernes Sundhedstilstand, og saaledes formindske de Tab, Landbostanden, og derigjennem hele Nationen, lide ved Dyrenes Sygdom og Død, frembyder selvfølgelig store Vanskeligheder og lader sig heller ikke let belyse ved statistiske Iagttagelser, før der foreligger Erfaringer for en længere Aarrække, men der kan næppe være nogen Tvivl om, at der ogsaa i denne Henseende — maaske i al Stilhed — gjøres et stort og nyttigt Arbejde Landet over, og at der gives mange gode Vink ved Generalforsamlinger og Vurderinger af Besættningerne. Det er en Opgave, der selvfølgelig i en særlig Grad ligger nær for større Kreaturforsikringsanstalter, og det er da ogsaa en Kjendsgjerning, at »Kustos« har taget fat i denne Retning, f. Ex. ved at vejlede Medlemmerne med Hensyn til Svinenes enzootiske Lungebetændelse.

De smaa lokale Foreninger have, som foran anført, betydelige Fordele. Det er vanskeligt at erstatte den Selvkontrol, som Medlemmerne øve, og en hel Række Udgifter kan i et lille gjensidigt Selskab, hvis Medlemmer maaske alle kjende hinanden, holdes nede paa et lavere Niveau, end f. Ex. i et stort Aktieselskab, der skal udrede Agentprovisioner, holde en Centraladministration, forrente Aktiekapital osv. En Mangel ved dem er, at de i for høj Grad leve paa Gjensidigheden, ofte med Paa-ligninger i Anledning af det enkelte Kreaturs Død, i alt Fald — hvor der er faste Præmier — med det Sværd stadig hængende over Hovedet, at der maa foretages Extraudskrivning. En Opsamling af nogen nævneværdig Reservefond finder sjældnen Sted. Derfor bliver en saadan Forenings Budget ikke saa lidet uregelmæssigt, og man kunde ønske, at der kunde gøres noget for at udjævne Risikoen. En stor Mængde Begravelseskasser i Danmark have sluttet sig sammen med dette Formaal, idet hver bidrager et Beløb, der er afpasset efter Aldersfordeling og Begravelseshjælpens Størrelse, og er saa rigelig beregnet, at der kan opsamles en nogenlunde stor Kapital; Staten yder desuden et aarligt Tilskud af 5000 Kr. Administrationen paahviler Sygekassernes Centralforeninger og et Forretningsudvalg, det sidstnævnte egentlig kun for at yde teknisk Medhjælp og skaffe et Centralopsamlingssted for Gjenforsikringens Midler. Ved at lægge Hovedarbejdet over paa Centralforeningerne, opnaas det demokratiske ved Styrelsen, som har været ønskeligt, for at fjerne mulig Anledning til Mistillid. Saavidt vides, har denne Gjenforsikring hidtil virket til almindelig Tilfredshed, og det vilde vel næppe være ugjortligt, at gaa en lignende Vej paa Kreaturforsikringens Omraade. Selv om Staten ved sine Erstatninger i Anledning af Yvertuberkulose og smitsomme Sygdomme bidrager noget til Kreaturforsikringen, vilde en mindre Bevilling, som til Begravelseskasserne, vel næppe være helt udelukket. Der er nu vel ikke nogen Tvivl om, at ogsaa de større Selskaber vil kunne udrette noget i lignende Retning for at

forberede Jordbunden for en Sammenslutning af de lokale Kasser, ligesom paa Begravelseskassernes Omraade Selskabet »Danmark«, for at fremhjælpe Gjenforsikrings-tanken, i sin Tid gav Kasserne Adgang til at tegne »Kollektivforsikring«.

I stærk Modsætning til det Frivillighedsprincip, som gennemtrænger det danske Forsikringsvæsen, staar den tvungne Forsikring, saaledes som den findes gennemført i forskellige Schweizerkantoner (med rigelig Understøttelse baade fra Edsforbund og den enkelte Kanton*) og i Form af Slagteforsikring er indført i Kongeriget Sachsen, hvor Statskassen yder 25 pCt. af Erstatningerne og overtager Driftsudgifterne**). Dette vilde formentlig næppe passe med den danske Folkekarakter, og synes ogsaa mindre nødvendigt, naar man betænker den frivillige Forsikrings stærke Udvikling i Danmark. Lettere vilde det maaske være at gennemføre den Ordning, som er fastslaaet i Bayern og Baden (ligesom i Elsass-Lothringen og Nedre-Østrig), hvor Principet er en Statsanstalt til Gjenforsikring for lokale Kasser, og jeg skal til Slutning gengive Hovedtrækkene af denne Ordning.

I Baden ordnedes Hornkvægforsikringen ved Lov 26. Juni 1890 med væsentlige Ændringer ved Lov 22. Septbr. 1898. Centralanstalten »Der badische Viehver-sicherungsverband« har oprindeligt $\frac{3}{4}$, senere i Reglen Halvparten af Udgifterne. Ordningen er i det Hele ret bureaukratisk. De lokale Kasser oprettes som Tvangs-kasser, hvis mindst $\frac{2}{3}$ af Kvægejerne give Samtykke dertil, medens frivillige Kasser kan optages, naar de tælle mindst $\frac{1}{3}$ af Kvægejerne som Medlemmer; i Bestyrelsen har Borgmesteren Sæde, og Medlemmerne af Bestyrelsen staa under samme Kontrol som kommunale Embedsmænd, ligesom Kommunalkassen delvis staar i Forskud; Bidragene inddrives ligesom Kommunalskat. I Behand-

*) Hülsemann: Die Vieh-Versicherung. Berlin 1899, p. 88 ff.

**) Siedamgrotzky: Die Schlachtviehver-sicherungs-Gesetze und Verordnungen für das Königreich Sachsen. Leipzig 1900.

lingen af Resterne kan der foregaa en tvungen Fordeling blandt Medlemmerne af Kjødet og dræbte Dyr.

I Aaret 1901 var der ialt 236 lokale Kasser med 74877 forsikrede Dyr. Erstatningskvotienten (Bruttotabet) var 22 p. m., hvilket omtrent svarer til de foregaaende Aars Erfaringer. Resternes Værdi var ikke mindre end $\frac{2}{5}$ af Bruttoerstatningen. Det samlede Bruttotab var $\frac{1}{2}$ Mill. Mk. Statstilskudet var ikke mindre end 110000 Mk.

Oprettelsen af »Die bayerische Landes-Viehversicherungsanstalt« er sket i Henhold til Lov 11. Maj 1896*). Forsikringen omfatter, som vi have set, Hornkvæg og Geder; den hviler paa frivillige lokale, gjensidige Kasser, som have antaget Centralanstaltens Normalstatuter; naar 10 Kreaturejere forlange det, skal iøvrigt Kommunalbestyrelsen sammenkalde en Forsamling til Drøftelse af Oprettelsen af en Forsikringskasse. Centralanstalten overtager Halvdelen af Tabene, medens de lokale Kasser hver for sig bære den anden Halvdel. Statskassen har dels ydet en halv Mill. Mk. som Grundfond, dels giver den et aarligt Tilskud af 100000 Mk. med et Tillæg af 25000 Mk. for at hjælpe paa overbebyrdede Kasser. Udelukkede ere Dyr under 3 Maaneder og over 12 Aar; Kvæghandlere og Dyrplagere kunne ikke optages som Medlemmer. For Geder fastslaas en Gang for alle en Værdi af 15 Mk. pr. Styk, for Hornkvæg foregaa der en halvaarlig Vurdering. Erstatningen for Hornkvæg er $\frac{4}{5}$ i Tilfælde af Nedslagning, ellers $\frac{7}{10}$. Denne Bestemmelse gjælder fra 1899 ogsaa for Geder. I Tilfælde af Skadeserstatning kan Bestyrelsen ved Vurderingen sætte Dyrets Værdi indtil 10 pCt. højere end den angives til ved sidste regelmæssige Vurdering for saaledes at tage Hensyn til Dyrets Udvikling i Mellemtiden. Som Regel tilfalde Resterne Foreningen.

I Efteraaret 1901 var der 1551 Foreninger med 74020

*) Die Bayerischen öffentlichen Landesanstalten für Brand-, Hagel- und Vieh-Versicherung. Denkschrift herausgegeben von der K. Versicherungskammer. München 1899, p. 105 f.

Medlemmer og 326214 Dyr, deraf 36807 Geder; ca. 14 pCt. af Landets Geder og 8 pCt. af Hornkvæget var forsikret; ligesom i Danmark er det gennemgaaende smaa Brugere, der ere Medlemmer. Foreningens Administration kostede i 1900—1901 58000 Mk.; til Dyrlæge og Medicin medgik 81000 og til Skadeserstatning 1474000, medens der indkom for Rester 474000. Der kom saaledes til at paa hvile de lokale Kasser Udredelse til Medlemmerne af $\frac{1}{2}$ Mill. Mk.; men heri fragik de særlige Understøttelser af 25000 Mk.; Centralkassen havde foruden Administrationsudgifter osv. en Udgift af 518000 Mk.; heri fragik Stats-tilskudet. Tilbage blev 418000 Mk., der paalignedes Kasserne efter Forsikringssum med 0.62 pCt.

Ved Lov af 15. April 1900 oprettedes en tilsvarende Hesteforsikrings-Anstalt, hvortil der ligeledes henlagdes $\frac{1}{2}$ Mill. Mk., foruden at Anstalten aarlig faar et Tilskud af 40000 Mk. Erstatningen er $\frac{7}{10}$ af Værdien, ingen Hest forsikres over 1000 Mk. I Oktober 1901 var der 296 Foreninger med 12254 Medlemmer og 32635 Heste, ialt, ligesom ved Hornkvæget, 8 pCt. af Landets samlede Antal. I Regnskabsaaret 1900—1901 var Skadernes Beløb 345000 Rmk., hvoraf Halvdelen blev baaret af Statsanstalten. Ved Nedslagning var Værdien af Resterne ca. 9000 Mk., som tilfaldt Foreningerne, medens Resterne ellers tilfaldt Ejeren. Ogsaa her er der ydet en Understøttelse til overbebyrdede Foreninger.

Begge disse to Anstalter have arbejdet ivrigt for at udbrede Kjendskab til Dyrenes Sygdomme og for at fremme Lysten til at afhjælpe hygiejniske Ulemper. Det vilde forekomme mig meget ønskeligt, om man i vort Land kunde faa dannet et efter vore Forhold og den danske Nationalkarakter afpasset Sidestykke til dette interessante Forsøg. Det har ikke manglet paa Antydninger i denne Retning fra Foreningernes Side, og der er fra Forsikringsforeningen for Kongeriget Danmark, ved Driftsinspektør Cramers Initiativ, for nogle Aar siden (i 1895) gjort et vel gennemtænkt Forsøg i denne Retning, idet Foreningen tilbød at reassurere for de lokale

Kasser. Det var Tanken, at disse skulde danne en gjen-
sidig Forening. Ligesom i Bayern og Baden skulde
Gjenforsikringsanstalten bære Halvdelen af Risikoen, dog
kun for Skade ved Dødsfald, medens Tab ved Værdifor-
ringelse skulde være den uvedkommende; den normale
Gjenforsikringspræmie skulde variere, efter den Kvotadel
Foreningerne udbetalte af Vurderingssummen, mellem
8 og $12\frac{1}{2}$ p. m. aarlig, foruden et Administrationstillæg
af $\frac{2}{5}$ p. m. Hvis Præmien for et Halvaar gav Overskud,
skulde dette komme det næste Halvaar tilgode og om-
vendt. Desværre lykkedes det ikke at vinde tilstrækkelig
Tilslutning, maaske fordi der savnedes noget af det de-
mokratiske Selvstyre, som det ligger saa nær for saa-
danne Foreninger at ønske. Men i alle andre Hen-
seender synes denne Plan at pege i den rigtige Retning.
